Přílohy

Příloha 1: Rozhovor s učitelkou

Jak vypadá režim dne v této třídě?

Některé děti chodí do mateřské školy už po 6 hodině, ale to jsou ve druhé třídě. Tam jsou do 7 hodin. Od 7 hodin dál jsou pak tady. Od této doby mají děti volnou hru, která končí v 8:30. Pak je svačinka a po ní je řízená činnost. V 10 hodin odcházíme ven. V 11:30 je oběd a pak mají děti odpočinek. Školáci do 13 hodin a pak se věnují činnostem, které jsou jako příprava na školu. Malé děti odpočívají do 14 hodin a pak mají všichni zase svačinku. Po ní se jde buď ven, nebo mají zase volnou hru.

Jaké hračky jsou podle Vás mezi dětmi nejoblíbenější?

Lego Duplo, to má ty velké kostičky. S tím legem s malými kostičkami si moc hrát nechtějí, protože to déle trvá. Pak dřívka, s těmi dokáží nádherné stavby. Třeba kluci z nich staví velké garáže. Pak jsou ty stavby i složité, jsou krásné, někdy si je musím i vyfotit. To je hodně baví ty dřívka, přitom jsou obyčejné. Bylo by ale lepší, kdyby děti chodily do mateřské školy už v době volné hry, třeba na 8. hodinu, aby si s těmi hračkami a dětmi stihly pořádně pohrát. Pak dělají i složité a kombinované stavby, když mají více času. Některé děti ale rodiče vodí až na svačinku, a to pak nic nestihnou a ta hra na chvilku vypadá jinak. Potřebovaly by víc času prostě na to hraní. Pak mají oblíbené ty molitánky, z těch pořád něco staví. No, a nově jsem jim svázala ještě ty tvrdé kartony. To máme jako novinku a děti je taky hodně používají. No, a pak autíčka a rádi si kreslí, a i různé hračky, které jsou spíš didaktické, si někdy půjčují.

Máte v nějakém dokumentu zakotvenou volnou hru?

Ne, to nikde není. To se nedá pořádně naplánovat. Spíš máme stanovené a rozepsané ty dílčí cíle a postupy, čeho máme dosáhnout v jednotlivých oblastech. V té volné hře děti nechávám, ať si hrají. Někdy si některé vytáhnu, když s nimi potřebuju něco udělat, jako například nacvičit kličky. A když děti neví, co by dělaly nebo jen tak koukají, tak jim třeba nějakou hru nebo hračku navrhnu, třeba ty dřívka, lego nebo jiné stavění. Taky se můžou přijít pochovat, nebo si můžou přijít popovídat.

Posmívají se děti sobě navzájem, když si například holky hrají s autíčky nebo kluci s panenkami?

Ne, to ne. To bych řekla, že ne. Kluci si hrají rádi s panenkami Barbie, ale až v poslední době. Je to od té doby, co k panenkám přibylo Barbie autíčko a ten rozkládací plastový domeček. Hlavně kvůli tomu domečku si s tím kluci teď hrají. Ale holky taky. Jinak holky moc klasické panenky nechtějí. Já je mám ale radši než ty Barbie.

A jak dlouho ve školce už pracujete?

Celkem už 37 let a stále to mám ráda.

A pozorujete nějaké proměny ve hře dětí?

Oni teď u ničeho moc nevydrží. Na tu hru se nesoustředí. Děti nejsou koncentrované. Chvilku si s něčím pohrají a pak už si jdou zase pro něco jiného. To dřív tak nebylo. A taky si vůbec po sobě ty hračky nechtějí uklízet. Asi na to nejsou zvyklé z domova. Pak je musím několikrát upozorňovat, že si to po sobě mají poklidit. Taky ta sebeobsluha je horší než dřív. Dřív toho děti víc uměly, když přišly do školky. Horší je i grafomotorika a jemná a hrubá motorika. Taky mají děti rádi různé ty moderní hračky a tak. To je zajímá. Ale zbraně a střílečky do školky nesmí mít. To jsem dala zákaz, tady ve třídě máme mírovou zónu. Zbraně si tedy nesmí nosit a nesmí si hrát ani na to, že po sobě střílí. To nemám ráda. Děti si v dnešní době hrají agresivnějším způsobem.

Odpovědi dětí na mé dotazy byly strohé. Myslíte si, že je to tím, že jsou pokládané otázky příliš těžké?

To asi ne. Oni ty děti hodně špatně mluví. Neumí se vyjádřit, mají špatnou slovní zásobu. Já se jim tu snažím číst před spaním alespoň pohádky, i když některé děti o to ani nestojí. Pak taky hrajeme hry, u kterých musí děti mluvit. Tu logopedii bychom tu potřebovali. Tak to děláme alespoň takhle.

Příloha 2: Informace o dětech získané z rozhovoru

Pavlík
Věk: 3 roky 10 měsíců
Oblíbená hračka doma: autíčka playmobil
Oblíbená hračka v MŠ: autíčka
Oblíbená hračka dívek v MŠ: panenky

Tobík

Věk: 3 roky 6 měsíců

Oblíbená hračka doma: autíčko

Oblíbená hračka v MŠ: playmobil

Oblíbená hračka dívek v MŠ: panenky

Kája

Věk: 4 roky 11 měsíců

Oblíbená hračka doma: bojovníci, playmobil

Oblíbená hračka v MŠ: dřívka

Oblíbená hračka dívek v MŠ: panenky

Martínek

Věk: 6 let 5 měsíců

Oblíbená hračka doma: lego

Oblíbená hračka v MŠ: kreslení

Oblíbená hračka dívek v MŠ: hra na učitelky

Jarda

Věk: 6 let 1 měsíc

Oblíbená hračka doma: vlaky, autodráha, jojo

Oblíbená hračka v MŠ: kuchyňka

Oblíbená hračka dívek v MŠ: panenky

Daník

Věk: 5 let 2 měsíce

Oblíbená hračka doma: autíčka

Oblíbená hračka v MŠ: autíčka

Oblíbená hračka dívek v MŠ: špehování ostatních

Davídek

Věk: 5 let 5 měsíců

Oblíbená hračka doma: kostičky

Oblíbená hračka v MŠ: lego
Oblíbená hračka dívek v MŠ: panenky

Láďa
Věk: 5 let 10 měsíců
Oblíbená hračka doma: houpačka
Oblíbená hračka v MŠ: autíčka
Oblíbená hračka dívek v MŠ: kuchyňka

Natálka
Věk: 3 roky 7 měsíců
Oblíbená hračka doma: plyšáci
Oblíbená hračka v MŠ: molitánky
Oblíbená hračka chlapců v MŠ: autíčka

Šárinka
Věk: 3 roky 7 měsíců
Oblíbená hračka doma: koníček
Oblíbená hračka v MŠ: stavebnice
Oblíbená hračka chlapců v MŠ: stavebnice

Stelinka
Věk: 3 roky 11 měsíců
Oblíbená hračka doma: panenka Kristýnka
Oblíbená hračka v MŠ: dřívka
Oblíbená hračka chlapců v MŠ: autíčka

Sabinka
Věk: 4 roky 3 měsíce
Oblíbená hračka doma: panenky
Oblíbená hračka v MŠ: kreslení
Oblíbená hračka chlapců v MŠ: auta

Janička

Věk: 6 let 7 měsíců

Oblíbená hračka doma: plastová zvířátka

Oblíbená hračka v MŠ: hra na učitelky

Oblíbená hračka chlapců v MŠ: auta

Ema

Věk: 6 let 5 měsíců

Oblíbená hračka doma: Barbie

Oblíbená hračka v MŠ: špehování ostatních

Oblíbená hračka chlapců v MŠ: auta

Amálka

Věk: 3 roky 8 měsíců

Oblíbená hračka doma: Barbie

Oblíbená hračka v MŠ: miminko

Oblíbená hračka chlapců v MŠ: auta

Příloha 3: Pozorované hry

Den č. 1

Ve třídě už je celkem 9 dětí. 5 chlapců spolu sedí u jednoho stolku, povídají si a u toho si malují nebo vybarvují omalovánky s motivem aut. Po nějaké době se jeden z nich přesouvá do herny, kde si ze stavebnice lega staví letadlo, se kterým pak létá po místnosti. I ostatní kluci se později přesouvají na koberec do herny a staví si ze stavebnice lega dům, do kterého umisťují zvířata.

Jedna dívka sedí po většinu dobu u učitelky a povídá si s ní a další 3 dívky si hrají v herně. Dívky si hrají na pejsky, na paničku a její štěňátko a na vaření. Během hry využívají i herní doplňky, jako je oblečení pro panenky, kávovar, nádobíčko aj. Panenka ke hře ale využita nebyla.

Během hry těchto dětí přicházejí do třídy i další děti. Během doby volné hry mám možnost pozorovat dvě hry s autíčky. S panenkami si nikdo nehraje a ani nejsou využity během žádné hry.

1. Hra s autíčky – Chlapci

Počet dětí: 1

Pohlaví dětí: chlapec (Pavlík)

Věk dětí: Pavlík – 3 roky 10 měsíců

Využité hračky a materiály: plastová menší autíčka, žebřík

Využitý prostor ke hře: malá plocha

Jak dlouho hra trvá: zhruba 5 minut

Kdo začíná hru: on sám

Kdo končí hru: on sám

Kdo řídí hru: on sám

Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné

Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Pavlík se přesouvá ke čtyřčlenné skupince chlapců, kteří si hrají na koberci se stavebnicí. Staví dům a dávají do něj zvířátka. Pavlík se chce ke hře připojit a ptá se: *„Co to děláte?“* Chlapci mu odpovídají, že si staví a hrají si dál. Pavlík kolem nich popojíždí s červeným autem, které leželo na koberci a chvílemi zastavuje a jen pozoruje hru chlapců. Poté Pavlík vyndává ze šuplete auto se zdvihací plošinou, které patří ke stavebnici, se kterou si chlapci hrají. Do hry chlapců se ale nezapojuje a zůstává s ním sedět vně skupinky. Autíčko drží v ruce nebo ho má položené před sebou na zemi a hraje si se zdvihacím zařízením u autíčka. Poté na něj zkouší nasadit schůdky. Následně červené autíčko a zdvihací autíčko opouští a pozoruje hru chlapců. Poté se opět k autíčkům vrací a hledá další. Vybírá si záchranku, kterou přidává k autíčkům, se kterými si již hraje. Za ni zkouší připojit přívěs. To se mu nedaří. Hračky opět opouští a pozoruje hru dívek, které si staví puzzle. Po krátké pauze se opět vrací na své místo a zdvihacím autem zkouší zvednout sanitku. To se mu daří, a tak pohyb několikrát opakuje. Do místnosti vstupuje jeho kamarád, na což ho upozorňují ostatní děti. Svou hru ukončuje, hází auta zpět do šuplete a jde za kamarádem.

Rozhovor: *Na co sis hrál?* Nevím. *Jak se ta hra jmenovala?* Na auta. *A jak se ta hra hraje?* Nevím. *Můžou tuhle hru hrát i holky?* Ne. *Ta hra pro ně není?* Ne. *A můžou ji hrát kluci?* Ano.

1. Hra s autíčky a nářadím – Chlapci

Počet dětí: 2

Pohlaví dětí: chlapci (Pavlík a Tobík)

Věk dětí: Pavlík – 3 roky 10 měsíců, Tobík – 3 roky 6 měsíců

Využité hračky a materiály: plastová autíčka a jiné dopravní prostředky, nástavce na auta, svářecí plastové brýle, pracovní helma, plastová vrtačka

Využitý prostor ke hře: půlka herny

Jak dlouho hra trvá: do 10 minut

Kdo začíná hru: oba dva

Kdo končí hru: učitelka, z důvodu ukončení času volné hry

Kdo řídí hru: Pavlík

Zásahy do hry ze strany učitelky: nejsou

Jaký typ hry: sdružující – manipulační

Popis vlastní hry: Tobík si vybírá plastové autíčko. Pavlík si z krabice bere druhé autíčko, které je stejného typu a vysvětluje: *„To je playmobil.“* Za něj dává přívěs a komentuje to slovy: *„Takhle to patří.“* Bere další autíčko tentokrát policejní a následně ještě bagr. Ptá se Tobíka: *„Budeme se o auto střídat?“* Tobík ukazuje na jedno z nich a ptá se: *„O tohle? Ano.“* Jeden si nakonec bere do ruky náklaďák a druhý bagr. Začínají jezdit po koberci. Pavlík ale Tobíka zastavuje: *„Ne, tam nejezdi, tam se staví.“* Tobík uposlechne. Pavlík do hry přidává policejní autíčko, které má stavbu hlídat, a uklízí do krabice autíčko, které ve hře nevyužívá, a říká u toho: *„To nehraje, potřebujem jenom skládací.“*(Tím je myšleno autíčko, na které se dají dávat různé nástavce). Posléze přidává do hry zase jiné. Bere do rukou plastovou vrtačku a opravuje s ní své nákladní autíčko. Na oči si předtím dává svářecí brýle a na hlavu helmu. Tobík ho pozoruje, pak si bere kleště a také začíná jedno z aut opravovat. Pavlík si toho všimne a říká mu: *„Já ti to ukážu, jak se to dělá.“* Tobík si to tedy nechává ukázat a nic neříká. Poté bere své auto a odjíždí s ním pryč. Objíždí ostatní děti, které si hrají na koberci. Pavlík ho ale zase upozorňuje: *„Tady je silnice.“* Tobík ale informaci příliš neregistruje a dává na své auto přídavnou korbu. S autíčkem opět popojíždí a zase oba dva auta opravují. Tobíkovi ale začíná docházet trpělivost a ptá se: *„Kdy už pojedeme? Já potřebuju panáka.“* Pavlík: *„Já taky.“* Bere jednoho z panáčků a usazuje ho do auta a říká: *„Já mám zloděje.“* Na to ale Tobík odpovídá: *„Budem jezdit jenom s jedním autem, panáka nepotřebujem.“* Hra ale nepokračuje a není vyhověno žádné z představ

chlapců. Pár aut uklízí do krabice. Pavlík se posléze opět pouští do opravy aut. Využívá kleště a vrtačku. V tuto chvíli převažuje hra s nářadím nad hrou s autíčky. Tobík se často zastavuje a pozoruje ostatní děti v herně. Pavlík se po chvilce vrací zase k samotnému autu a mění na něm korbu. Tobík ho napodobuje a dělá to samé, ale nedaří se mu tu. Pavlík mu ji hned bere z ruky a říká mu: *„Podívám se.“* Nasazuje ji a vrací mu auto zpět se slovy: *„Tobí, už to máš. Já mám ale lepšího naklaďáka než ty, viď? Ale to nevadí.“* Tobík nijak nevzdoruje a jen mírně přikývne. Na závěr hry se zase věnují víc nářadí a jeden nástroj opravují druhým. Hra je pak přerušena učitelkou, protože končí čas volné hry. Společně tedy uklízejí hračky a Pavlík Tobíkovi říká: *„Pak si s tím zas budem hrát, jo.“*

Rozhovor: *Na co si hrajete?* Pavlík: Na playmobil. Já mám doma taky playmobil. *A co jste v té hře? Kdo jste?* Pavlík: Jsme páni. Páni opraváři. *Mohou hrát tuhle hru i holky?* Ne. *A mohou ji hrát kluci?* Ano.

Den č. 2

Ve třídě je zatím 7 dětí. Jedna dívka si hraje vedle učitelky na učitelku, jedna jen pozoruje děj v herně, některé děti si kreslí a ostatní staví dům nebo jiné stavby z molitanových bloků. Postupně přicházejí i další děti a během volné hry děti nejčastěji využívají nádobíčko a jídlo, nářadí, magnetickou tabuli, lego a stavebnici, ze které si staví střelné zbraně. Ústřední hrou ale po celou dobu zůstává stavění domku z molitanových bloků. Na té se podílí zejména Davídek, který určuje, kdo se může do hry zapojit, a dále rozhoduje o rolích pro ostatní a o způsobu hry. Na této hře se podílí i dívka Šárinka, která ale nedodržuje pravidla hry a příkazy či zákazy od Davídka a ostatních dětí. Ze hry je dětmi vyloučena.

1. Hra s panenkou – Dívky

Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: dívka (Šárinka)
Věk dětí: Šárinka – 3 roky, 7 měsíců
Využité hračky a materiály: miminko
Využitý prostor ke hře: hra na místě a chůze po herně
Jak dlouho hra trvá: vždy do 5 minut
Kdo začíná hru: ona sama

Kdo končí hru: ona sama
Kdo řídí hru: ona sama
Zásahy do hry ze strany učitelky: zásahy předcházely hře s panenkou, když se s dětmi prala a házela během hry s molitanovými bloky
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Šárinka musí opustit hru s molitanovými bloky, na které se podílí většina dětí nebo jí alespoň přihlíží. Je z toho smutná a jde si sednout na gauč. Bere si do ruky neoblečené miminko a říká směrem ke mně: *„My tu máme mimi.“* Panenku houpá, chová a převaluje ji v ruce. Pak ji odkládá zpět na gauč. Odchází pro jinou hračku.

Situace se během volné hry za nějaký čas ještě jednou opakuje. Opět se s dětmi v rámci hry hádá a pošťuchuje. Do sporů zasahuje i učitelka. Šárka se odpojuje od skupinky dětí a jde si pro panenku. Bere si ji do rukou a chodí s ní po místnosti. Nevyužívá ji k žádné určité hře, spíš ji drží nebo s ní mírně pohupuje. Hra není doprovázena slovy.

Rozhovor: *Šárinko, co to máš?* Mimi. *A na co si hraješ?* Nic. *Hrají si s panenkou kluci?* Ne.

2. Hra s autíčkem a legem – Chlapci

Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Tobík)
Věk dětí: Tobík – 3 roky 6 měsíců
Využité hračky a materiály: plastové auto, nástavce na auta, lego
Využitý prostor ke hře: malá plocha
Jak dlouho hra trvá: 5–10 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – konstrukční

Popis vlastní hry: Tobík si bere stavebnici lego s většími kostičkami a součástkami a k tomu si bere plastový naklaďák. Nejdříve se věnuje stavbě lega. Na základovou

destičku staví různé součástky. Následně vedle destičky staví auto. Za auto připojuje velkou káru, která má rovnou plošinu a je také součástí stavebnice. Destičku se stavbou připevňuje na plošinu káry. Destička mu ale několikrát padá, a tak ji opakovaně připevňuje. Když se mu ji podaří umístit, tak s autíčkem popojíždí a zároveň balancuje, aby mu destička znova neupadla. Posléze destičku sám odendává a jezdí chvíli jen se samotným autem. Pak ji nandává zpět. Hledá další součástky lega, které by se mu do hry hodily. Nachází schody, které se pokouší na auto připevnit. To se mu nedaří. Kostičky na destičce pozměňuje, mění jejich místo a přidává další velké součástky z lega. Stavbu směřuje do výšky. Velké kostky mu padají. Znovu tedy mění stavbu tak, aby se stala stabilnější, a jednu z velkých součástek dává na auto, kde je pro ni stabilnější místo. Vyndává panáčka z auta, kterého tam umístil na samotném začátku hry a přendává ho na vrchol stavby z lega. Tím hra končí. Odnáší destičku se stavbou na autíčku na výstavku a ostatní součástky uklízí. Hru nedoprovázel žádnými slovy.

Rozhovor: *Na co sis hrál?* Na letadlo. *A kde máš to letadlo?* Hm…(nedokáže odpovědět ani ukázat). *A co dělá ten panáček na vrcholu?* Ten řídí to letadlo a i auto. *Hrají tuto hru kluci i holky?* Ne, hrají ji jen kluci. *Holky ne?* Ne. *Nikdy?* Ne.

Den č. 3

Ve třídě je 10 dětí a postupně docházejí další. Během volné hry děti využívají lego, dřívka, auta, vysavač, letadlo a některé z dětí si kreslí nebo vybarvují omalovánky. Tentokrát můžu pozorovat volnou hru i po svačince. To se odráží na počtu pozorovaných her. Dvě hry s autíčkem (v jednom případě šlo o hru chlapce a v jednom o hru dívky) jsem dokonce nestihla zaznamenat, protože jsem právě pozorovala jiné hry.

3. Hra s autíčky a dřívky – Chlapci

Počet dětí: 2

Pohlaví dětí: chlapci (Kája, Martínek)

Věk dětí: Kája – 4 roky 11 měsíců, Martínek – 6 let 5 měsíců

Využité hračky a materiály: autíčka, nástavce na auta, dřívka

Využitý prostor ke hře: zadní část herny

Jak dlouho hra trvá: zhruba 10 minut

Kdo začíná hru: Martínek

Kdo končí hru: každý končí hru v jiném čase, první končí Martínek

Kdo řídí hru: Martínek

Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné

Jaký typ hry: sdružující – konstrukční

Popis vlastní hry: Martínek vyndává dvě auta z bedny a ptá se Káji: *„Jaké budeš mít?“* Kája si jedno vybírá a říká: *„Tady to.“* Kája instruuje Martínka a říká mu: *„Vyber si nějakého panáčka.“* Na to Martínek odpovídá: *„Ne, já ho mít nebudu. Já hraju na McQueena.“* Martínek si bere dřívka a začíná je nakládat na korbu auta. Poté s autem i nákladem jezdí po herně. Po nějaké době náklad vykládá a tlačí jej autem před sebou. Kája také na své auto nakládá dřívka. Ta mu ale padají. Mění tedy způsob jejich skládání na korbu. Vymýšlí stabilnější techniku. Novým způsobem nandá více dřívek. Přichází chlapec a ptá se ho: *„Můžu hrát taky?“* Na otázku se mu ale nedostane odpovědi. Kája nakládá ještě víc dřívek. Martínek se mezitím vrací a své auto nechává na druhé straně herny. Kájovi celý náklad padá, a tak opět vymýšlí nový způsob, jak na sebe dřívka skládat. Nakonec je na auto dává cik-cak, aby měla větší stabilitu. Když má na sobě 7 pater, volá na jiného chlapce a chlubí se: *„Daví, podívej se na tohle. To toho teda mám.“* Davídek si ale hraje jinak a volání si nevšímá. Kája bere z poličky stále další dřívka a opatrně je pokládá na ta předchozí. Vše provádí jednou rukou a dává dobrý pozor, aby si to neshodil. U činnosti je soustředěný. Když dokončí několik dalších pater, popojíždí s autem a dělá u toho zvuky auta. Auto opatrně tlačí před sebou a kontroluje si cestu. Poté zkouší otočit i s nákladem korbou. To už ale dřívka padají. Odstrkuje je na jedno místo. Martínek mezitím hru s autem opustil.

Kája si všimne, že si v místnosti hrají s auty a dřívky i jiní dva kluci. Ty je nenakládají na korbu, ale staví z nich boxy nebo garáže pro auta. Jde k chlapcům blíž a povídá si s nimi. Po chvíli se vrací ke svému autu a nakládá na něj zase dřívka. S nákladem a autem se přibližuje k chlapcům, které předtím pozoroval. Dřívka jim tam vykládá a vrací se pro nová. Pomocí auta mu to jde ale pomalu, a tak je přenáší rukama. Přisouvá se k chlapcům ještě blíž a dřívka staví na sebe. Chlapci si ho ale nevšímají. Posouvá tedy dřívka ještě blíž, ale opět je to bez odezvy. Bere tedy své autíčko, uklízí ho a odchází ke hře, kde je většina dětí. Později pomáhá s úklidem dřívek.

Rozhovor: *Na co sis hrál?* Nevím. *Ta hra se nijak nejmenuje?* Ne. *A byl jsi třeba v té hře nějaká postava?* Žádná odpověď. *Hrají tu hru holky?* Ne. Já si hraju sám. Ty třeba někdy postaví ty dřívka. *A používají u toho i auta?* Ne. To kluci.

4. Hra s autíčky – Chlapci

Počet dětí: 3
Pohlaví dětí: chlapci (Jarda – do hry je zapojen jen několik málo minut, Pavlík, Tobík)
Věk dětí: Jarda – 6 let 1 měsíc, Pavlík – 3 roky 10 měsíců, Tobík – 3 roky 6 měsíců
Využité hračky a materiály: plastová autíčka, nástavce na auta, traktor
Využitý prostor ke hře: zadní a střední část herny
Jak dlouho hra trvá: do 10 minut
Kdo začíná hru: Pavlík
Kdo končí hru: učitelka, z důvodu ukončení času volné hry
Kdo řídí hru: Pavlík
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: kooperativní – manipulační

Popis vlastní hry: Pavlík si bere ke hře zase autíčko, které pojmenovává jako playmobil. Jarda si ke hře bere traktor, který označuje za sekačku. Hází s ní a u toho říká: *„Vybuchla.“* Tobík si bere také jedno auto. Dívá se na způsob hry Jardy a vzdaluje se. Za Jardou přichází jiný chlapec a říká mu: *„Jde se na pláž.“* Jarda se tedy zvedá, autíčko nechává na místě a odchází pryč. U autíček zůstává jen Pavlík. Ten na kamionu vyměňuje korbu za cisternu a říká nahlas: *„Tobí.“* Bere ještě jedno auto a jede s nimi směrem k Tobíkovi a ptá se ho: *„Jaké auto chceš?“* Tobík si jedno vybírá. Každý si nyní drží své autíčko a prohlížejí si s nimi dopravní prostředky, které jsou vyvěšeny na nástěnce. Poté jezdí s autíčky po koberci. Dělají u toho různé zvuky a Pavlík pronáší: *„Už jsem to vyklopil.“* Vyklápí pomyslný náklad z korby. Tobík to vidí a cisternu také vyklápí, u toho říká: *„Beton jsem vyklopil.“* Pavlík na to: *„Já zase hlínu.“* Tobík: *„Už to taky vysypávám.“* Pavlík si bere obě auta k sobě a na tom Tobíkově mění cisternu za korbu. Pak mu auto vrací. Společně pokračují v jízdě po koberci a vysypávání nákladu. Tobík se přibližuje k Pavlíkovu autíčku, ten na to reaguje slovy: *„Ne, ke mně ne. Jezdi k sobě.“* Tobík tedy popojede jinam a říká: *„Uhlí vysypávám.“* Pavlík: *„Já taky uhlí.“* Koukají pak společně do krabic, jestli se jim z jejich obsahu nehodí pro hru ještě nějaké doplňky. Pavlík oznamuje

Tobíkovi, že budou jezdit závody. Hra se ale nijak neproměňuje. Pavlík opět bere Tobíkovi auto a jemu i tomu svému vyměňuje nástavce na autíčkách. Poté Pavlík Tobíkovi určuje, jak má s korbou či jiným nástavcem manipulovat. Říká mu, jak co má dělat. Během hry později pronáší: *„Já budu mít i houkajdu.“* Tobíkovi při jízdě s autíčkem padá kolo. Přichází ke mně Pavlík a říká mi: *„Paní učitelko, Tobík rozbil kolo.“* Tobík mi autíčko podává a já mu ho spravuji. Pavlík mi podává i jeho auto a chce po mně nandat lépe korbu, aby nepadala. Spravuji tedy i jeho auto a kluci pak odjíždějí pryč. Jejich hru přerušuje oznámení svačinky. Autíčka i ostatní věci začínají tedy uklízet.

Rozhovor: *Jak se jmenuje tato hra?* Pavlík: Playmobil. *A co jste za povolání, nebo koho hrajete?* Nevím. *Byli jste v té hře někdo?* Pavlík: Jsme naklaďáci. *Hrají tuto hru i holky?* Ne. *Nikdy?* Ne.

1. Hra s panenkami – Chlapci
Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: chlapci (Jarda, Davídek)
Věk dětí: Jarda – 6 let 1 měsíc, Davídek – 5 let 5 měsíců
Využité hračky a materiály: panenky
Využitý prostor ke hře: gauč
Jak dlouho hra trvá: 5–10 minut
Kdo začíná hru: Jarda
Kdo končí hru: Jarda
Kdo řídí hru: Jarda
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: paralelní – iluzivní

Popis vlastní hry: Jarda přichází ke gauči, kde jsou posazené panenky. Jednu z nich si bere do ruky. Točí ji nejprve s rukama kolem celé osy. Poté to samé dělá i s nohama. Protáčí je na obě strany. Davídek to vidí a bere do rukou také jednu z panenek. Také protáčí ruce i nohy a zjišťuje, jestli se dají otočit kolem dokola. Jarda otáčí kolem dokola i hlavou panenky. Dloubá ji do hlavy, do břicha, hrudníku a zkouší, jak moc jdou jednotlivé části těla promáčknout. Také zkoumá otvor, kterým má panenka při podání tekutiny čůrat a u toho říká: *„Tady to miminko kaká a čůrá.“* Zkouší se do něj podívat. Poté otočí

všechny končetiny a hlavu na druhou stranu než mají být. Panenka je tedy prohnutá. Jarda to zkoumá a směje se tomu. Ukazuje to mně a Davídkovi, kterému říká: *„Daví, udělal jsem nové autíčko.“* S takto deformovanou panenkou pak jezdí po gauči a dalších prostorech. U toho vydává zvuky auta. Davídek ho pozoruje a napodobuje jeho způsob hry. Smějí se tomu. Poté si Jarda nandává panenku na nohu a zkouší, jestli se na ní udrží. Nohu rozpohybuje a sleduje, kdy panenka upadne. Jiný chlapec, který si hraje s koštětem, se přibližuje k místu, kde si hraje. Jarda si toho všimne a poroučí mu: *„Umej mi to mimino.“* Chlapec ale na povel nereaguje. K Jardovi se přibližuje i další chlapec, který si chce tu panenku také půjčit. Jarda si ale panenku brání a říká: *„Neber mi to, s tím si teď hraju já.“*

Rozhovor: *Jardo, jak se ta hra jmenovala?* Jmenuje se auta – mimino – stop. Aha. *A ta hra je pro holky?* Jo. *A pro kluky?* Jo. To je hra pro holky i pro kluky.

2. Hra s panenkou Barbie a Barbie autem – Dívky
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: dívka (Amálka)
Věk dětí: Amálka – 3 roky 8 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka Barbie, herní doplňky, Barbie auto
Využitý prostor ke hře: hra na místě
Jak dlouho hra trvá: 10–15 minut
Kdo začíná hru: ona sama
Kdo končí hru: ona sama
Kdo řídí hru: ona sama
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Amálka jde k poličce a z ní si sundává Barbie auto. Poté vyndává ze šuplíku panenku Barbie a různé herní doplňky, jako je oblečení, hřebínek aj. Doplňky si pokládá na zem. Bere do rukou oblečení a skládá ho. Otevírá kufr od auta a pokládá oblečení do něj. Postupně tam vkládá i další doplňky. Panenku stále drží v ruce a u toho se věnuje autíčku. Chvilkami ve své činnosti ustává a pozoruje ostatní děti. To se opakuje průběžně po celou dobu hry. Po naplnění kufru ho zavírá. Věnuje se panence. Prohlíží si ji, srovnává jí šaty a zapíná jí je. Následně ji posazuje do auta. Zkouší ji připoutat pásem. To

se jí ale nedaří. Zkouší to několikrát, ale stejně se jí to nedaří. Bere do ruky ještě další panenku Barbie. Tu svléká a poté ji odkládá na koberec. Prohlíží si ještě další panenky, ale nakonec si nechává jen tu, co už je usazená v autě. Popojíždí s autem po herně a parkuje ho u gauče. U jízdy si odře kolínko, zastavuje se a kontroluje zranění. S autíčkem zajíždí až pod stůl a vyndává panenku. Uchopuje ruku panenky a zasouvá s ní auto. V té chvíli přichází jiná dívka, která narušuje její hru. Amálka jí řekne jen „pozor" a dál si jí nevšímá. Pomocí ruky panenky vybaluje z kufru všechny naložené věci. Když je vyloží, vyrovnává je do řady na stolečku. Stále k tomu používá ruku panenky a u toho si sama pro sebe říká: *„Sednu si k tomu na gauč. Takhle si to přisunu. Takhle."* Z vyskládaných věcí si bere malý hřebínek a češe s ním panenku. Panenku si musí přidržovat mezi kolínky, protože rozčesávání vlasů jde ztěžka. Hra je v tuto chvíli velmi soustředěná. Amálka se plně věnuje rozčesávání vlasů. Vyruší ji chlapci, kteří schválně padají na zem. Chvilku je pozoruje, ale pak se zase vrací k česání panenky. Po chvilce ji vyruší Šárinka, která pomocí knoflíku na Barbie autě spouští muziku. Amálka se na ni jen podívá, ale nic neříká, dál se věnuje česání. Vlásky si podkládá druhou rukou, aby jí šly lépe rozčesat, pak je uhlazuje. Když se Šárinka vzdaluje od auta, Amálka ho rychle zvedá ze země a dává si ho za sebe na gauč. Rukou panenky také zapíná čudlíky na autě a pouští tak muziku. Několikrát to opakuje. Pak otevírá rukou panenky kufr a zase do něj vrací věci, které byly vyskládané na stolku. Komentuje to pro sebe slovy: *„A už je to."* Kufr zavírá, opět mačká čudlíky a usazuje panenku na sedadlo. Několikrát to opakuje, protože se jí nedaří správně panenku umístit na sedadlo a připoutat. Nakonec zůstává panenka zase nepřipoutaná. Popojíždí s autem po zemi, pak ho ale bere do ruky a raději ho nese. U toho si říká: *„Já si budu hrát radši s něčím jiným."*

Rozhovor: *Na co sis hrála?* Na barbíny. *A kdo jsi byla ty?* Nevím. *A ta Barbie?* Taky nevím. *Kam jsi s ní jela?* Nevím. *Hrají tuto hru kluci?* Ne. *S tímto autem a panenkou si kluci nehrají?* Ne. *A holky?* Ano.

Den č. 4

V herně je 9 dětí. Většina chlapců si vybarvuje omalovánky s motivem auta McQueena, jedna dívka pozoruje hry a činnosti ostatních a sedí vedle učitelky. Postupně přicházejí i další děti a krom omalovánek se během času volné hry vyskytuje kreslení

a psaní na papír, hra na pejsky, hra s letadly, kostičkami a některé dívky tancují naučené sestavy.

2. Hra s panenkou a kárkou – Chlapci
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Kája)
Věk dětí: Kája – 4 roky 11 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka, kárka
Využitý prostor ke hře: celá herna
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – iluzivní

Popis vlastní hry: Kája si bere zaparkovanou kárku, která je u zdi. Nechává v ní posazenou panenku. S kárkou vyjíždí do prostoru herny. Několikrát ji objede. S kárkou dělá okruhy. Vrací se s ní zase na místo, odkud vyjel. Bourá s ní do zdi a pokouší se najet na zeď, u toho dělá zvuky: *„Vrrn a tsss.“* Po chvilce toho nechává a odchází zpět ke stolu. Tam si bere omalovánky a vybarvuje je.

Rozhovor: *Kájo, na co sis hrál?* Nevím. *A hrají si takhle i holky?* Nevím.

3. Hra s panenkou – Dívky
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: dívka (Natálka)
Věk dětí: Natálka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka
Využitý prostor ke hře: stojí s ní na místě
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: ona sama
Kdo končí hru: ona sama

Kdo řídí hru: ona sama
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Natálka chodí po herně a pozoruje děti. Poté přichází ke gauči, kde jsou posazené panenky. Jednu z nich si vybírá a bere ji do ruky. Dává si ji k obličeji. Tiskne ji ke tváři a u toho se usmívá. Mazlí se s ní. Chvilku s ní takto stojí a rozhlíží se po třídě. Poté ji odkládá zpět na gauč, posazuje ji a jde se věnovat jiné činnosti.

Rozhovor: *Natálko, na co sis teď hrála?* Žádná odpověď. *Jmenovala se ta hra nějak?* Žádná odpověď. *Hrají si s panenkami kluci?* Ano. *A holčičky?* Ne. *Nikdy?* Ne. *Aha. A s čím ty si hraješ nejraději?* S panenkami.

4. Hra s panenkou – Dívky
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: dívka (Šárinka)
Věk dětí: Šárinka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka
Využitý prostor ke hře: na místě a chůze po celé třídě
Jak dlouho hra trvá: vždy pár minut
Kdo začíná hru: ona sama
Kdo končí hru: ona sama
Kdo řídí hru: ona sama
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Šárinka je napomínána a usměrňována ze strany učitelky i dětí pro její nevhodné zásahy a vpády do her ostatních dětí. Z aktivit a her je vyloučena, hraje si tedy sama nebo děti pozoruje. Po dokončení samostatné hry u stolku přichází ke gauči a bere si z něj jednu panenku. Chová ji, tiskne ji ke hrudi. Chvilku s ní jen takhle postává a mírně ji houpe. Mačká jí na bříško a panenka mluví. Šárinka se u toho směje. Poté se rozhodne, že chce psát písmenka na papír. Jde i s panenkou k šupleti a vyndává papír. Pak se i s papírem

a panenkou vrací ke stolku. Ve chvíli, kdy začíná psát, panenku odkládá stranou a už jí nevěnuje další pozornost.

I v další části volné hry, kdy si chlapci hrají s auty (viz níže), Šárinka nosí panenku v náručí. Tiskne ji k tělu a chodí s ní po místnosti. Tato činnost není směrem k panence doprovázena žádnými slovy. S panenkou jen tak popochází a pozoruje ostatní děti při jejich hře. Občasně máčkne panence na bříško, aby vydávala zvuky.

Rozhovor: *Na co sis hrála?* Žádná odpověď. *Jmenuje se ta hra nějak?* Jo. *A jak?* Anička. *Anička je ta panenka?* Jo. Jako ale doopravdická Anička. *Aha. Panenka je doopravdická Anička?* Žádná odpověď. *Nebo je Anička někdo jiný?* Žádná odpověď. *Hrají si s panenkami kluci?* Ne. *A tu hru co jsi hrála, můžou hrát kluci?* Ne. *A holky?* Ano.

5. Hra s autíčky, silnicemi – Chlapci

Počet dětí: 3
Pohlaví dětí: chlapci (Pavlík, Tobík, Davídek)
Věk dětí: Pavlík – 3 roky 10 měsíců, Tobík – 3 roky 6 měsíců, Davídek – 5 let, 5 měsíců
Využité hračky a materiály: různá plastová autíčka, dva druhy silnice (plastová a kartonová), herní box v kufříku s tematikou benzínové pumpy
Využitý prostor ke hře: zadní a střední část herny
Jak dlouho hra trvá: zhruba 10 minut
Kdo začíná hru: Tobík a Pavlík
Kdo končí hru: učitelka, z důvodu ukončení času volné hry
Kdo řídí hru: nejprve Pavlík a potom Davídek
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: sdružující – konstrukční

Popis vlastní hry: Pavlík a Tobík si vyndávají z bedny autíčka, se kterými si hráli i v předcházejících dnech (autíčka playmobil). K tomu vyndávají také herní box, který je v kufříku s tematikou benzínové pumpy. Tobík ukazuje do boxu a říká Pavlíkovi: *„Tady je ta skrýš a tady je barák.“* Pavlík ukazuje na dvě části kufříku opačně než Tobík a říká: *„Ne, tady je ta skrýš a tady je ten barák.“* A v zápětí ještě dodává: *„Tohle je můj barák a tohle je tvůj barák.“* Pak se ještě ptá: *„Koho chceš hrát?“* A bere si sám jedno z nákladních aut. Tobík si bere bagr a komentuje to slovy: *„Tohle je závoďák.“* Pavlík:

„Ne, tohle není závoďák.“ Bere mu auto z ruky. *„Takhle bude jezdit a nakládat jo.“* Tobík mu mírně vzdoruje a říká: *„Ne, já nechci.“* Pavlík si chce ale prosadit svůj způsob hry nerespektuje Tobíkovo přání. Tobík mu na to odpovídá: *„Tak já si s tebou nebudu hrát.“* I přes to si ale hrají chlapci nadále vedle sebe. Hru chvilku pozoruje Davídek a posléze se chlapců ptá, zda může hrát s nimi. Pavlík kývá hlavou, že ano. Pavlík a Tobík mezitím popojíždějí na koberci s auty. Do toho hned zasahuje Davídek a říká: *„Ne, tam ne, tam je silnice.“* Davídek se ujímá vedení hry a říká chlapcům, co smí a nesmí dělat. Oběma chlapcům rozkazuje: *„Nakládejte na auta silnice.“* Pavlík tedy bere díly kartonové silnice a začne je skládat na Davídkovo nákladní auto, které už jich tam několik má. To se ale Davídkovi nelíbí a říká: *„Ne, na svoje to nakládej, mne to tak akorát spadne.“* Pavlík tedy uposlechne a začne díly nandavat na své auto. Davídek se mezi tím ujímá stavění silnice z dílů. Pavlík ho pozoruje a dodává mu pomocí auta další díly. Tobík se ale od této hry distancuje a hraje si vedle kluků s plastovou silnicí. Sám si ji sestavuje. Davídek mu ale začne jeho silnici odstrkovat s tím, že mu v jeho stavbě překáží. Tobík se tedy i s autíčkem a silnící trochu posouvá. Najednou Davídek pronáší: *„Stop, máme přestávku. Malou přestávku. Já tady stavím silnici.“* Tato informace ale nemá na způsob hry žádný vliv. Pavlík nakládá další díly a u toho oznamuje: *„Já jsem stříškový naklaďák.“* (Označení vybral zřejmě proto, že díly umístil místo na korbu na střechu auta.) V tuto chvíli začínají kolem stavby silnice pobíhat dívky. To se Davídkovi nelíbí a křičí na Šárku, ať tudy neběhá a neboří mu jeho silnici. Ta jeho slova ignoruje a dál kolem pobíhá. Pavlík do usměrňování holek nezasahuje a oznamuje: *„Já mu dávám silnici.“* Davídek je se stavbou silnice hotov. Pavlík i Davídek tedy berou svá auta a jezdí s nimi po silnici sem a tam. Jezdí za sebou. Tento způsob hry trvá ale jen krátce, protože je následně přerušen učitelkou s tím, že už je konec hry, protože bude svačinka. Chlapci mají uklízet. Více se na úklidu podílí Davídek než Pavlík, a tak ho Davídek úkoluje: *„Pojď tohle uklidit. Hele, vem tohle a ukliď to, jo.“* I přes instrukce Pavlík uklízí jen chvilku.

Tobík si mezitím dostavil své vlastní silnice. Jednu uzavřenou do oválu a jednu klikatou. S chlapci během hry nespolupracuje ani nehovoří. Na dokončené silnice dává menší závodní auto a jezdí s ním dokola po kruhové silnici a pak i po klikaté silnici. V tuto chvíli přichází Šárka a začne mu do hry zasahovat. To se Tobíkovi nelíbí. Brání se tím, že dráhy i autíčko od Šárky dál odtahuje a rukou se ji snaží udržet dál od něj i hraček. Slovně ji nijak neusměrňuje ani nenapomíná. Poté končí čas volné hry a Tobík po sobě vše uklízí.

Rozhovor: *Kluci, na co jste si hráli?* Davídek: Na playmobile. *A kdo jste ve hře byli?* Davídek: Naklaďáci, traktor a taky policajt. *Hrají tuto hru holky?* Davídek: Ne, nikdy. *A kluci?* Davídek: Jo, ty jo.
Rozhovor s Tobíkem: *Tobíku, na co sis dneska hrál ty?* S autem. *A kdo jsi byl?* Závoďák. *Hrají tuto hru holky?* Ne. *Kluci?* Jo, ty jo.

Den č. 5

Ve třídě už je 12 dětí. Děti jedou po volné hře hned do zoo, tak je rodiče pravděpodobně přivedli dříve. Děti využívají ve svých hrách kostičky, dřívka, plastové jídlo, pokladnu a auta. Některé děti si kreslí (dívky častěji kreslí, chlapci si spíše vybarvují).

1. Hra s autíčky – Smíšená skupinka

Počet dětí: 2, později se přidávají i další děti, ale to už má hra spíše pohybový ráz
Pohlaví dětí: chlapec (Pavlík), dívka (Natálka)
Věk dětí: Pavlík – 3 roky 10 měsíců, Natálka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: auta, nástavce na auta
Využitý prostor ke hře: střední část herny
Jak dlouho hra trvá: přes 10 minut
Kdo začíná hru: Pavlík
Kdo končí hru: Pavlík
Kdo řídí hru: Pavlík
Zásahy do hry ze strany učitelky: zasahuje ve chvíli, kdy si Pavlík na autíčko sedá
Jaký typ hry: sdružující – manipulační

Popis vlastní hry: Pavlík si ke své hře opět vybírá autíčka, které označuje jako playmobil. Bere si dvě auta a za jedno z nich dává přívěs. Hledá v bedně ještě další komponenty k autíčkům. S autíčky popojíždí jinam, protože ke hře má mezi ostatními dětmi malý prostor a u toho si povídá, aniž by bylo zřejmé, komu to vlastně sděluje: *„To jsou dva stejný naklaďáci. Jeden je s přívěsem a jeden bez něj. Koukejte. Stejné, hezké naklaďáky. Ale tenhle je větší, protože má přívěs.“* S auty popojíždí po malé herní ploše. Po chvilkách hru zastavuje a dívá se na hry ostatních dětí. V jedné ruce drží obě auta a popojíždí s nimi zároveň. Pak si každé dává do jedné ruky a říká: *„Hele, kdo vyhraje závody, tak je před*

ním.“ S autíčky sám závodí. Odendává korbu a zkoumá, jak se umisťuje na auto. Se zařízením, díky kterému lze korbu připevnit, si hraje. Vidí to Šárinka a komentuje to: *„To je dobrý.“* Pavlík úkon několikrát opakuje. Šárinka mu do jeho hry začne zasahovat a chce mu nandat přívěs na auto. Pavlík se ale brání a křičí směrem k učitelce: *„Šárko, já sám, já to umím. Šárka mi to boří.“* Sám si přívěs nasazuje. Šárinka už ho pozoruje jen chvilku a odchází k jiným dětem. Pavlík opět chvilkami popojíždí s autem a chvilkami pozoruje děti. Jeho hra se proměňuje ve chvíli, kdy ho pozorují jiné děti. Stoupá si a zase padá k zemi. To opakuje dokola. Padá záměrně blízko aut. K němu se přidává i Natálka a za chvilku se připojují i další děti. Nejprve padají a pak Pavlík začne auta stojící za sebou přeskakovat. Děti to opakují a střídají se u přeskakování aut. Jedno z dětí auta rozkopne. Pavlík na to reaguje slovy: *„Já si s tím hraju, a ne skákat.“* Sám ale auta ještě přeskakuje. Pak o autíčka schválně zakopává a padá na zem. Děti ho ještě napodobují , a pak se vrací ke své hře. Sedá si na korbu autíčka a balancuje na ní, u toho říká: *„Já sedím na autě.“* Několikrát sezení na autě opakuje se slovy: *„Moje pěkná sedačka.“* Po chvilce z auta vždy padá. Tento způsob hry pozoruje Natálka. Pavlík si toho všimne, a tak znovu opakuje sezení na autě a balancování. Pak si aut přestává všímat a začne skákat a běhat s Natálkou po herně. Po chvilce se oba vrací zpět k autům a Pavlík směrem k Natálce říká: *„Já chci, abys hrála tohohle, a já budu hrát tohohle.“* Natálka se tedy autíčka chopí a jede za Pavlíkem. Nestíhá ale jeho tempo a volá na něj: *„Kámo, počkej na mne.“* Pavlík ale nečeká a Natálka mu nestačí. Během jízdy se jim korba občas rozpojí, a tak ji nasazují zpět. Po chvilce to Natálku přestává bavit a hru opouští. Pavlík si tedy bere obě auta a jezdí s nimi současně. Opět si sedá na korbu. To vidí učitelka a zasahuje do hry. Vysvětluje Pavlíkovi, že na autíčkách se nesedí. Pavlík se po zásahu autíčkům už nevěnuje.

Rozhovor: *Na co sis Pavlíku dneska hrál?* Na playmobil. Už si s ním ale nehraju. (U dalších otázek dostávám stejné odpovědi, jako v předchozích rozhovorech s ním.)

5. Hra s panenkou – Dívky
Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: dívky (Šárinka., Natálka)
Věk dětí: Šárinka – 3 roky 7 měsíců, Natálka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka
Využitý prostor ke hře: hra na místě

Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: Šárinka
Kdo končí hru: Natálka
Kdo řídí hru: obě
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Šárinka odchází ke gauči a vybírá si panenku. Do ruky bere panenku, která nepředstavuje miminko. Panenka, kterou si vybírá, má růžové vlasy z vlny a její tělíčko je hadrové. (Je možné, že si chtěla vybrat jinou panenku, ale na gauči si hráli kluci a měla nejlepší přístup právě k této). S panenkou přichází ke mně. Mačká panence na bříško a pronáší: *„Ta nic neříká.“* Vzápětí hází panenku na zem a kope do ní nohou. To vidí Natálka, rychle přispěchá k panence a říká: *„Brečí.“* Natálka zvedá panenku ze země, bere si ji do náruče a chvilku ji chová, houpe ji. Poté ji pokládá na kuchyňku.

Rozhovor: *Natálko, co to bylo za hru?* S panenkou. *A co jsi ty dělala?* Nic.

2. Hra s mašinkou, vagóny a kolejemi – Smíšená skupinka

Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: chlapec (Pavlík), dívka (Natálka)
Věk dětí: Pavlík – 3 roky 10 měsíců, Natálka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: dřevěná mašinka, vagóny a kolejnice
Využitý prostor ke hře: menší herní plocha v zadní části herny
Jak dlouho hra trvá: 10 minut
Kdo začíná hru: Pavlík
Kdo končí hru: Natálka
Kdo řídí hru: Pavlík
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: sdružující – konstrukční

Popis vlastní hry: Pavlík si ze šuplete bere dřevěnou mašinku, vagóny a několik dílů kolejnic. Z dílů staví koleje. Poté bere mašinku a jezdí s ní po postavené trase. Odchází pro další dílky, zasouvá je a prodlužuje tak koleje. Bere mašinku a zase s ní zkouší projet trasu.

Zkouší mašinku postrčit, jestli sama popojede po dráze. Mašinka ale z dráhy vypadává. Ve hře se zastavuje a dívá se na jiné děti. To se opakuje průběžně během celé hry. Odchází k šuplíku a hledá vagónky k mašince. Vagónky se k mašince i k sobě navzájem připojují pomocí zabudovaného magnetu. Několikrát magnet zkouší. Připojuje a zase odpojuje vagóny. Vlaková souprava se už skládá ze šesti částí. Najíždí s ní na dráhu. Nejde mu ale s takto dlouhou soupravou vybrat zatáčky, a tak ji rozpojuje a na dráhu najíždí s každým vagónem zvlášť. Soupravu spojuje zase v celek až v úseku, kde projede bez komplikací. Přichází Natálka a ptá se: *„Můžu si s tebou hrát, Pavlíku?“* Pavlík: *„Ne. Musíš si najít vláček.“* Natálka tedy odchází k šuplíku a hledá si vlastní dřevěný vláček. Vrací se se dvěma vláčky. Přidává je na dráhu, jezdí za Pavlíkem a u toho říká: *„Hele, kámo, počkej na mne.“* Pavlík nečeká a striktně ji v jízdě zastavuje: *„Ne, tady už ne, tady nejsou koleje.“* Natálka mašinky zastavuje, a snaží se je připojit k jeho soupravě. Na to ale Pavlík pohotově reaguje a říká: *„Ne.“* Natálka se zlobí a říká: *„Tak já už nechci.“* Pavlík si vzápětí sám připojuje opuštěné vláčky ke své soupravě. Mění skladbu kolejnic, aby po nich mohl lépe jezdit. Natálka to sleduje a začne mu stavbu ničit. Pavlík jí výhružně říká: *„Hele, Natálo!“* Přicházejí jí na pomoc ještě další dvě dívky a společně mu jeho dílo bourají s tím, že už se má uklízet. Učitelka ale ještě tento povel nedala. Pavlík je rozčílený a uklízí dílky do šuplíku. Neuklidí ale vše a odchází od toho pryč.

Rozhovor: *Pavlíku, to byla jaká hra?* Vláčková hra. *A ty jsi byl nějaký pán v té hře?* Jo. *Jaký?* Vláčkový pán. *Hrají vláčkovou hru holky?* Ne. *Kluci?* Ty jo. *Ale Natálka si s tebou hrála ne?* Jo. *Tak kdo tu hru může hrát?* Malinko holky a kluci.

Den č. 6

Ve třídě je 8 dětí. Převážná většina chlapců si staví z lega, jedna dívka má panenku a další děti jen sedí a pozorují děj v herně. Přicházející děti se začleňují do probíhajících her, dívky tancují nebo si berou nové hračky. Nejvíce užívané jsou molitanové bloky, lego a autíčka.

Ve chvíli, kdy jsem pozorovala první hru s panenkou a molitanovými bloky, souběžně probíhala na druhé straně herny hra s legem, jejíž součástí byla i autíčka. Tuto hru, které se účastnili jen chlapci, jsem ale nestihla pozorovat a zaznamenat. Také na konci posledního pozorování si dva chlapci začali hrát s kovovými a plastovými autíčky. Tyto krátké 2 individuální hry jsem nestihla zaznamenat.

6. Hra s panenkou a molitanovými bloky – Dívky

Počet dětí: 4 dívky a postupně se v průběhu přidávají i chlapci přičemž se hra proměňuje

Pohlaví dětí: 4 dívky (Natálka, Šárinka, Stelinka., Sabinka)

Věk dětí: Natálka – 3 roky 7 měsíců, Šárinka – 3 roky 7 měsíců, Stelinka – 3 roky 11 měsíců, Sabinka – 4 roky 3 měsíce

Využité hračky a materiály: panenka, molitanové bloky

Využitý prostor ke hře: čtvrtina herny

Jak dlouho hra trvá: 10–15 minut

Kdo začíná hru: Natálka

Kdo končí hru: nelze určit, hra se několikrát proměňuje

Kdo řídí hru: Natálka, později Davídek

Zásahy do hry ze strany učitelky: opakovaně, ve chvílích kdy jsou dívky hlučné nebo si hrají nevhodným způsobem

Jaký typ hry: sdružující – konstrukční

Popis vlastní hry: Natálka si přináší panenku. Chová ji a chodí s ní po místnosti. Jde k učitelce a nechává se od ní chovat a u toho sama na klíně drží panenku a chová ji. Po chvilce říká učitelce: *„Potřebuju si dojít na záchod. Můžete mi ji pohlídat?“* Učitelka souhlasí. Po návratu se ihned vrací pro panenku a běží s ní pro molitanové bloky. Učitelka jí hru s nimi schválila. Po chvilce se ptá Šárinky: *„Šárko, nechceš se mnou stavět?“* Šárinka se na Natálku sice podívá, ale neodpovídá. Pak uvidí Natálka Sabinku a ptá se i té: *„Nechceš si se mnou hrát?“* Sabinka odpovídá, že ne. Sama tedy běhá pro bloky. Do rohu pokládá panenku a bloky staví kolem ní. Znovu vyzývá Šárinku, aby se k ní připojila. Šárinka tentokrát souhlasí a běhá Natálce pro bloky. Za to jí Natálka děkuje. Natálka je přebírá a používá je ke stavbě. Pak Šárinka bere dva bloky najednou, přičemž jí jeden z nich padá. Natálka to vidí, směje se a říká jí: *„Tak ber jenom jeden.“* Hra se proměňuje. Ústřední už není panenka, ale stavba z bloků. Panenka je stále na stejném místě, kam ji Natálka na samém začátku stavby položila. Ke hře se přidává i Stelinka, která zrovna přichází. Natálka se Šárinkou ji vítají a Natálka říká: *„Steli, pojď si stavět s molitánkama.“* Stelinka a Šárinka nosí bloky a Natálka určuje, kam se budou dávat a jak stavba bude vypadat. Říká, že z nich staví pokojíčky. Pak Natálka pronáší: *„To je ale hezký dům.“* Ke hře se přidává i Sabinka. Dívky jednu část stavby komentují slovy: *„To bude asi studna.“* Hru chvilku pozoruje Davídek a pak přichází k dívkám a říká jim: *„Já umím studnu.*

Chcete postavit studnu?“ Natálka jednou vzdoruje, když jí bere molitany, ale posléze se stavbou studny souhlasí. Mezitím projede stavbou se svým autem i Láďa. Holky ho ale vyhánějí, že tam s ním nemá co dělat. Zasahuje i učitelka, která ho upozorňuje, že stavbu vytvořily holky, tak ať jim to neboří. Hra se opět proměňuje. Stavbě studny se věnuje Davídek s dalšími dětmi a dívky pobíhají po místnosti a křičí: *„Bacha, duch.“* Zasahuje učitelka a upozorňuje dívky, že jim molitánky půjčila na stavbu, tak se mají hře s nimi věnovat. Dívky se tedy ke stavbě z molitánků vracejí a uléhají do nich. Průběžně se dívky straší tím, že jsou tam duchové. Natálka se v rámci stavby přesouvá do jiného pokojíčku. Pak spěchá za panenkou, bere ji do náruče a pronáší směrem k panence: *„Panenko, neboj se.“* Drží ji v náručí a po chvíli ji pokládá zpět do ohrádky z molitánků. Po nějaké době se ale pro ni opět vrací, drží jí v ruce a posléze jí půjčuje Stelince. Ta jí na oplátku půjčuje zase svého plyšáka. Pak dívky pobíhají kolem stavby a přelézají gauč. Učitelka je napomíná, že takto si hrát nemají. Ke hře se chce připojit další dívka. Natálka jí říká: *„Pokud chceš hrát s námi a spát v pokojíčku, tak se musíš zeptat mámy. Tady je máma. Stelinka je máma.“* Další role ve hře rozdány nejsou. Stelinka nijak přidělení role neregistruje a neřídí se dle toho. Pak opět začnou dívky křičet, že je tam duch. Natálka si bere panenku od kamarádky zpět a drží ji v ruce. Pak pronáší: *„Já jsem beruška.“* Odchází s panenkou do šatny se slovy: *„Já si tu panenku dám tam.“* Vrací se bez ní. Stelinka bere do ruky taky plyšáka a stejně tak ho odnáší. Pokračuje pak hra se studnou, s duchy a se spinkáním v pokojíčcích. V poslední fázi hry pak Davídek rozkazuje dívkám, že si mají na bloky sednout a on že jim bude něco předvádět. Davídek v tuto chvíli hru řídí a určuje, která dívka bude co dělat.

Rozhovor: *Natálko, kde máš tu panenku?* Tam. V šatně. *A co tam dělá?* Dala jsem ji tam. To je moje z domova. *A není tady ze školky?* Ne, to je moje z domova. (Natálka pro ni běží do šatny a ukazuje mi ji, že je podobná té ze školky, ale není to ona.) *A na co jste si hráli?* Nevím. *Co byla ta hra s panenkou a molitánkama?* Na pejsky.

6. Hra s autíčkem – Chlapci

Počet dětí: 1

Pohlaví dětí: chlapec (Kája)

Věk dětí: Kája – 4 roky 11 měsíců

Využité hračky a materiály: autíčko z lega

Využitý prostor ke hře: roh místnosti
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Kája se krčí v rohu místnosti u skříně. Jdu za ním a ptám se ho, co tam dělá. Kája mi odpovídá, že tam je kvůli tomu, že děti dělají blbiny. Před tím, než se uchýlil do kouta, tak se chtěl začlenit mezi hrající si skupinku dětí, ale ty ho do hry nepřibraly. Zkusil to tedy ještě u druhé skupinky, ale do té se taky nevčlenil. Zůstává v rohu místnosti a bere si do něj autíčko. Drží ho v ruce. Po chvíli s ním jezdí na malé ploše kolem sebe. Popojíždí s ním dopředu a zpátky. Strká prsty do kabiny auta a pohybuje s panáčkem v kabině ze strany na stranu. Martínek k němu přichází a podává mu jeden díl lega. Kája si ho bere a připojuje jej k autu. Martínek se ho ptá: *„Co ti je, Kájí?“* Kája odpovídá, že nic. Kája panáčka z kabiny vyndává a dělá s ním ve vzduchu kotrmelce. Vylézá z rohu místnosti a jde si pro dalšího panáčka. Vrací se s ním zase zpět. Do každé ruky bere jednoho panáčka a mlátí s nimi o sebe, o skříňku a poté jednoho z panáčků odhazuje. Vrací se zase k autíčku a popojíždí s ním sem a tam. U toho si něco sám pro sebe potichu povídá. Z auta mu padají nějaké součástky, tak je nasazuje zpět. Odbíhá pryč a posléze se pro auto vrací, aby ho uklidil na poličku. Poté se snaží zlákat k jiné hře s autíčky nově příchozího chlapce.

Rozhovor: *Co to bylo, Kájo, za hru?* Nic. *A hrají si s touhle hrčkou holky?* Jo. *A kluci?* Jo. Oboje.

7. Hra s menšími autíčky – Chlapci

Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: chlapci (Kája, Jarda)
Věk dětí: Kája – 4 roky 11 měsíců, Jarda – 6 let 1 měsíc
Využité hračky a materiály: plastová a kovová autíčka s natahovacím pohonem
Využitý prostor ke hře: půlka herny

Jak dlouho hra trvá: 5–10 minut
Kdo začíná hru: Kája
Kdo končí hru: každý chlapec končí hru zvlášť
Kdo řídí hru: hru se snaží řídit Kája, Jarda to ale nerespektuje
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: sdružující – manipulační

Popis vlastní hry: Kája vyndává z bedny plastová a kovová auta. Vyndává jich hned několik a říká Jardovi, který zrovna přišel do třídy: *„Podívej se.“* Jarda se na auta podívá a odpovídá: *„No, jo to je Luigi.“* (myšleno auto z McQueena). *„A pak je tam ještě holka, kterou miloval.“* Každý si bere jedno menší autíčko s natahovacím pohonem. Autíčka natahují a pouští je po koberci. Autíčka opakovaně natahují a pouští a pak Kája říká směrem k Jardovi: *„Budeme hrát závody. Vyndáme všechny auta.“* Hrabe se v krabici a zhruba 15–20 aut vyndává a skládá je na koberec. Jarda to komentuje: *„To jsou závodní auta. Moje jsou tyhle dva.“* Kája ukazuje na jiné dvě auta a říká: *„Moje jsou tyhle. Ne, moje jsou všechny.“* Načež mu Jarda říká: *„Já mám jen tyhle dva.“* Kája auta skládá vedle sebe na pomyslnou startovní čáru. Jarda už je ale nedočkavý a chtěl by si s autíčky hrát. Natahuje své auto a pouští ho. Kája mu říká: *„Ještě ne, ještě to nemám.“* Jarda už ale víc čekat nechce a odpovídá: *„Tak já nechci hrát.“* Kája na to reaguje slovy: *„To bude rychlý. Už jich dám jenom málo.“* A v zápětí oznamuje, že už to má hotové. To už si ho ale Jarda nevšímá. Své auto nakládá do bedýnky a vydává ho za letadlo. S ním přilétá ke skupince kluků, kteří si hrají vedle, a říká jim: *„Tak už mne tu máte. Trochu jsem se zdržel.“* Kája zůstal s autíčky sám. S jedním z aut najíždí do ostatních, převrací je. Odstrkuje je a hází s nimi do krabice. Tím ukončuje hru.

Rozhovor: *Kájo, na co jste si hráli?* Kája: Nevím. Jarda: To byla auta z McQueena. Jak tu máme i ty omalovánky. *A kdo si s těmi auty hraje?* Martínek: Nejčastěji Pavlík. Jarda: A já taky. *A holky?* Martínek: Ne, ty ne. Ty si spíš tancují (a ukazuje na holky, jak tančí sestavy). Ale já už si s nimi nehraju. *Jak to?* Už jsem na to moc velkej (ale vzápětí jedno z aut bere do ruky a popojíždí s ním po koberci).

Den č. 7

Ve třídě je 8 dětí. Dívky si spolu povídají na koberci nebo tancují. Chlapci pomáhají učitelce s tříděním výkresů. Postupně přicházejí další děti. Převažují pohybové hry bez hraček, hry s autíčky a hra na pejsky.

Během pozorování zaznamenaných her si někteří chlapci také souběžně hráli s autíčky. Jejich individuální hry jsem ale nestihla zachytit.

8. Hra s malými autíčky a kartony – Chlapci

Počet dětí: 3

Pohlaví dětí: chlapci (Láďa, Kája, Daník)

Věk dětí: Láďa – 5 let 10 měsíců, Kája – 4 roky 11 měsíců, Daník – 5 let 2 měsíce

Využité hračky a materiály: plastová a kovová autíčka, bedny, kartony

Využitý prostor ke hře: střední část herny

Jak dlouho hra trvá: 10–15 minut

Kdo začíná hru: Láďa

Kdo končí hru: učitelka z důvodu nevhodného způsobu hry a ukončení času volné hry

Kdo řídí hru: Láďa

Zásahy do hry ze strany učitelky: zásahy jsou opakované z důvody nevhodného způsobu hry a kvůli konfliktům mezi chlapci

Jaký typ hry: sdružující – konstrukční

Popis vlastní hry: Láďa si bere dvě velké bedny, ve kterých jsou hračky, a na ně pokládá velké kartony, které mají představovat dráhu. Daník a Kája to pozorují. Berou si z poličky velká plastová autíčka. Najíždí s nimi na nedokončenou dráhu z kartonů. Láďa si toho všimne a křičí: *„Ne, ještě ne. Já dělám autodráhu.“* Láďa zakazuje chlapcům, aby se k dráze zatím přibližovali. Chlapci tedy na chvilku poodcházejí stranou, a tam si vzájemně najíždějí do svých aut a bourají s nimi. Láďa se po chvilku ozve: *„Hotový.“* Daník tedy najíždí na dráhu. Láďa si ale svůj předchozí výrok rozmýšlí a říká: *„Ne, ještě ne. Tak tady bude ještě parkoviště.“* Bere sušák a na něj pokládá další karton, který má představovat právě zmiňované parkoviště. Kája a Daník zatím jezdí kolem. Láďa opět volá: *„Mám to.“* A vzápětí, když chlapci najíždějí na dráhu, usměrňuje jejich jízdu slovy: *„Ne, tady tudy ne. Musíš jezdit takhle.“* Po celou dobu hry Láďa určuje, jak chlapci smí nebo nesmí jezdit, a s jakými autíčky si budou hrát. Velká plastová mění za malá plastová a kovová autíčka.

Ve hře jich je zhruba kolem 15. Láďa se po chvíli společného hraní začne rozčilovat, že si chlapci hrají jinak, než si on představuje. Začne jim tedy diktovat a říká: *„Ne, tyhle auta sem nesmí. Daníku, ty musíš tam. Tam nejezdi.“* Láďa bere Daníkovi autíčko z ruky a ukazuje mu, kudy přesně má jet. Způsob jízdy s autíčky se po chvíli proměňuje. Chlapci už je nedrží a nejezdí s nimi. Posílají je silou na rampu vytvořenu z kartonu a sledují, jak daleko za ni dolétnou. Takto posílají všechna autíčka, která mají k dispozici. Pak si je posbírají a celé to opakují několikrát znovu. Daník s Láďou jsou dravější a vždy ukořistí většinu autíček. Na Káju zbylo jen jedno a říká: *„Já jedno auto taky mám.“* Láďa k němu přijde a vyrve mu autíčko z ruky. Kája je smutný a vypadá to, že se rozpláče. Po chvilce se ale vydává hledat do krabice jiné. Hra s posíláním aut se zase několikrát opakuje a tentokrát už se zapojuje i Kája. Kája omylem shazuje sušák, na kterém je karton, který měl být původně parkoviště, ale stala se z něj rampa. Láďa je na něj naštvaný, odstrkuje ho a říká mu: *„Opatrně.“* Během hry kartony opakovaně samy padají a Láďa je vždy znovu nasazuje a upravuje. Kája po nějaké době pronáší směrem k Láďovi: *„Už to nikdo nerozbil.“* Dál pokračuje se slovy: *„Můžu jezdit taky ne?“* Láďa striktně odpovídá: *„Ne, ty jsi mne neposlech.“* Kája na to: *„Ty jsi zlej, Láďo.“* Kája odchází za učitelkou a žaluje na Láďu, že je na něj zlý, a že si chce taky hrát. Láďa mezitím pozměňuje způsob hry a s autíčky už spíše hází, než jezdí. Daníkovi se tento způsob hry přestává líbit. Vtom přichází Janička a ptá se Ládi: *„Můžu s vámi taky hrát?“* Láďa jí odpovídá: *„Jo. Ty jsi mamka, Daník táta, já dítě a Kája bude můj brácha.“* Děti se ale podle přidělených rolí nechovají a Janička odchází pryč od skupinky. Hraje si s jinými dětmi na gauči. Tato herní skupinka se inspiruje tím, co slyšela, a začínají si hrát na rodinu. Když chlapce omrzí ježdění, tak svá autíčka schovávají pod kartony. Posléze se pod ně schovávají i oni sami. Dělají, že spí. Kája se snaží vsoukat také ke klukům a pak Láďovi říká: *„Co maličkej? Co je?“* Láďa vydává zvuky jako mimino a mluví na Kájua dětským hláskem. Pak všichni vylézají a vrací se k jízdě s autíčky po dráze. Daník shazuje svým nájezdem jeden karton a ihned se omlouvá: *„Promiň, Láďo, to bylo omylem.“* Láďa říká, že to nevadí, spravuje dráhu a zakazuje chlapcům, aby na ni vjížděli, než sám řekne. Hra s autíčky je čím dál víc bouřlivá. To zpozoruje i učitelka a vysvětluje chlapcům, že s autíčky nemají házet, jinak je budou muset uklidit. Hra je ale i nadále zrychlená, chaotická a autíčka létají často vzduchem. Kartony začínají opět padat a Láďa na kluky křičí: *„Přestaňte. To je kvůli vám.“* Daník mu ale vzdoruje. To vyvolá mezi chlapci konflikt. Láďa na Daníka křičí: *„Už nehraješ.“* Daník reaguje: *„Není to jenom tvoje, je to všech.“* Láďa: *„Oba máte teď*

poslední šanci.“ Kája se brání: *„Ale já už jsem se polepšil.“* Daník je ale naštvaný a Láďu bouchne. Ten mu to vrací a začínají se prát. Do hry tedy opět vstupuje učitelka, která zjišťuje, co je příčinou rvačky, a vysvětluje jim, jak se k sobě mají chovat. Nařizuje jim, aby začali hračky uklízet. Kluci ale neposlouchají a blbnou s hračkami, které během hry využívali. Hází autíčka do vzduchu. Jedno zasáhne dokonce Šárinku do hlavy. Nakonec většinu hraček uklízí Martínek, který se ve hře vůbec neangažoval.

Rozhovor: *Láďo, na co si hrajete?* Na Hot Wheels. *Na co?* Na autíčka Hot Wheels. *A kdo tu hru nejčastěji hraje?* Já. *A co holky?* Ne. *Kluci?* Jo, ty jo. Jenom kluci. *Aha. A hráli jste si i na mámu, tátu a dítě, ne?* Ne, to už ne. Oni už pak nehráli.

7. Hra s panenkou Barbie a domečkem – Dívky
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: dívka (Šárinka)
Věk dětí: Šárinka – 3 roky 7 měsíců
Využité hračky a materiály: plastový domeček pro panenky a 2 panenky Barbie
Využitý prostor ke hře: hra na jednom místě
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: ona sama
Kdo končí hru: učitelka, protože je konec volné hry
Kdo řídí hru: ona sama
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Šárinka si z poličky sundává domeček pro panenky. Otevírá ho a prohlíží si všechny jeho díly a herní doplňky. S čím se dá manipulovat nebo hýbat, to vyzkouší. Rozsvěcuje a zhasíná malé světýlko, otevírá a zavírá dveře, skříňky, šuplíky, dveře od sprchy, postel aj. To samé provádí ve většině případů ještě jednou. Když má domeček prohlédnutý, běží do šuplíku pro dvě panenky Barbie. Obě jsou zcela nahé. Žádné oblečení nebo jiné herní doplňky ze šuplíku ale nedonáší. Jednu z panenek bere do ruky a prohlíží si ji, otáčí ji, roztahuje jí ruce, nohy a opět si ji prohlíží ze všech stran. Ptám se jí, co s panenkou dělá. Šárinka odpovídá: *„Ona cvičí.“* Nohy jí dává do provazu a dívá se na kluby, kterými jsou nohy k tělu panenky připevněny. Za chvilku si sama pro sebe říká: *„Ta*

je krásná.“ Posazuje panenku na zem a opět s ní zkouší dělat provaz, rozštěp a komentuje to slovy: *„Ona umí protažení.“* Panenku odkládá a jde si pro dřevěné puzzlíky. Když ji hra s nimi omrzí, vrací se zase zpět k panence. Bere ji do ruky a v domečku ji dává do sprchy. Bere hadici a panenku sprchuje ze všech stran. Po chvilce učitelka dětem oznamuje, že končí čas volné hry. Šárinka tedy poklízí panenky, domeček i puzzlíky. S domečkem si ale neví příliš rady, tak jí na pomoc přichází Janička a Martínek.

Rozhovor: *Na co sis, Šárinko, hrála?* S panenkou.

3. Hra s panenkou Barbie – Chlapci
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Láďa)
Věk dětí: Láďa – 5 let 10 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka Barbie
Využitý prostor ke hře: zadní část herny
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: ano, učitelka Láďu opakovaně upozorňuje, aby nedělal „bordel“ a hračky neshazoval
Jaký typ hry: individuální – iluzivní

Popis vlastní hry: Láďa si bere panenku Barbie, která leží na zemi. Bere ji do ruky a létá s ní vzduchem. Poletuje s ní kolem zdí a skříněk. Dělá s ní ve vzduchu salta. Poté s panenkou nalétává na poličku, kde jsou různé stavby dětí na „výstavce“. Několik jich hlavou panenky boří. Naráží i do jiných věcí. Tento způsob hry pokračuje ještě další chvilku a pak panenku odkládá na zem.

Rozhovor: *Láďo, co to bylo za hru?* To bylo na bojovníka.

Den č. 8

Ve třídě je 6 dětí. Většina si staví z molitanových bloků. Postupně přicházejí další děti. Centrální hrou se stává hra na bojovníky v molitanových blocích a hra na pejsky. Mladší děti se nezapojují a odcházejí si kreslit, nebo si hrají individuálně. Později dominuje hra s legem, autíčky a s panenkami.

Dvě hry skupinové a jednu individuální (hry probíhaly jen u chlapců) s autíčky jsem nestihla zaznamenat, protože jsem právě pozorovala jinou hru. Autíčka si chlapci brali z polic i ve volných chvilkách a jen s nimi popojížděli po koberci. Hra s autíčkem vyplňovala volné chvilky, kdy se nic nedělo, nebo když děti byly s předešlou aktivitou hotové. Tentokrát jsem měla možnost pozorovat více her, protože prostor pro volnou hru dostaly děti i po svačince.

8. Hra s panenkou a kočárkem – Dívky
Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: dívky (Janička, Ema)
Věk dětí: Janička – 6 let 7 měsíců, Ema – 6 let 5 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka, kočárek, kartony, sušáky
Využitý prostor ke hře: hra na místě v přední části herny
Jak dlouho hra trvá: 10 minut
Kdo začíná hru: Ema
Kdo končí hru: Ema
Kdo řídí hru: Ema
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: kooperativní – úkolová

Popis vlastní hry: Janička s Emou si berou sušáky, které rozkládají v přední části herny. Ty vymezují jejich prostor ke hře. Janička bere panenku do ruky, staví ji na hlavu a u toho říká: *„Umí stojku.“* Ema to zkouší taky. Pak s ní dělá i kotrmelec. Jde do bedny s oblečením, vybírá jedno tílko a obléká do něj panenku. Do té doby byla totiž nahá. Pokládá ji do kočárku. Směrem k Janičce říká: *„Já se jdu s panenkou projet, půjdeš taky?“* Janička nejde a válí se na zemi. Říká, že bude hrát pejska. Po chvilce Ema upozorňuje Janičku: *„Tak už jsem se s miminkem vrátila.“* Janička leze po čtyřech a předvádí psa. Ema jí pozoruje, vyndává panenku z kočárku, tiskne si ji na hruď, popochází s ní po místnosti

a u toho ji houpe. Po chvilce rozkazuje: *„Půjdeme spinkat.“* Ukládá panenku do kočárku a Janička si lehá na koberec. Po vyspání mění Ema scénář hry a říká: *„Půjdeme na dovolenou. Jako že už tam jsme.“* Janička: *„Jsme v letadle.“* Ema: *„Tak jo, jsme v letadle.“* Pak společně holky diskutují, kolik dní budou v letadle. Po chvilkové debatě se domlouvají na kompromisu 6 dní. V letadle i spí. Ema odchází pro kartony a vytváří z nich pro Janičku pelíšek. Během hry si dívky hodně povídají. Ještě několikrát dělají, že v letadle spí a zase se probouzejí. Pak Janičce Ema oznamuje, že už ji hra nebaví. Janička se nezlobí, pomáhá jí uklidit hračky a pak se společně věnují jiné hře.

Rozhovor: *Na co jste si, holky, hrály?* Na policejního psa, mámu a dítě. *A co jste dělaly?* Letěly jsme letadlem. *A kam?* Na dovolenou…do Turecka. *Hrají tuto hru kluci?* Ne. *Nikdy?* Ne. *A holky?* Jo, ty jo.

9. Hra s autíčkem – Chlapci

Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Tobík)
Věk dětí: Tobík – 3 roky 6 měsíců
Využité hračky a materiály: plastové větší autíčko
Využitý prostor ke hře: polovina herny
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Tobík dlouho pozoruje hru ostatních dětí. Ta se odehrává v místě, kde je umístěna většina hraček. Ve chvíli, kdy jdu do této zóny pomoc jedné holčičce s hračkami, přichází i Tobík a bere si z poličky plastové auto. Chytá ho za střechu oběma rukama a jezdí s ním po koberci v různých směrech. Poté parkuje s autíčkem pod topením u zdi. Lehá si vedle něj a předstírá, že spí. Po chvilce se zvedá a zase jezdí s autíčkem po koberci. Po cestě najde červený dřevěný kolík, který zastrkuje do kabiny auta. Během této hry se opakovaně zastavuje a pozoruje ostatní děti. Když poodcházejí jiné děti pryč z koberce,

zvětšuje se Tobíkovi prostor pro hru. Při jízdě s autíčkem se zvedá a má pokrčená kolínka. Autíčko tlačí před sebou. Jízdu s autíčkem zrychluje a zvětšuje prostor ke hře. Během hry si s nikým nepovídá, vydává jen zvuky auta.
Rozhovor: *Na co sis, Tobíku hrál?* Na auto.

10. Hra s lego autíčky a legem – Chlapci

Počet dětí: 3
Pohlaví dětí: chlapci (Jarda, Martínek, Daník)
Věk dětí: Jarda – 6 let 1 měsíc, Martínek – 6 let 5 měsíců, Daník – 5 let 2 měsíce
Využité hračky a materiály: auta z lega, letadlo z lega, lego
Využitý prostor ke hře: půlka herny
Jak dlouho hra trvá: 10–15 minut
Kdo začíná hru: nelze jasně určit
Kdo končí hru: Martínek
Kdo řídí hru: Martínek a Jarda
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: kooperativní – úkolová (+konstrukční)

Vlastní popis hry: Kluci si berou již postavený dům z lega a přidávají na něj pouze pár nových dílků. K tomu si berou lego auta. Auto má Daník a Jarda. Martínek si bere velké lego letadlo. Kluci si mezi sebou říkají, že budou hrát hru na Vánoce. Jarda říká směrem k Martínkovi: *„Kámo, mám tu jednu krabici ozdobiček. Vytáhni je z auta hákem tvýho letadla.“* Ukazuje na velkou kostku, kterou veze v přívěsu autíčka. Martínek pronáší: *„Už jsou Vánoce.“* Krabici pomocí háku vyndává a usazuje na dům. Jarda pokračuje ve hře. Ukazujíc na jednu část domu říká: *„Tady to bude takhle ozdobené.“* Martínek to ale předělává dle své představy se slovy: *„Dárečky budou takhle tady. Tady je necháme. Už je tady Ježíšek.“* Jarda se k jeho pojetí hry přidává a doplňuje: *„Dárečky dáme tady pod stromeček. Tady budou.“* Poté si dárečky jakoby berou pod imaginárním stromečkem. Daník je po celou dobu pasivní a téma Vánoc ve hře příliš nerozvíjí. Jarda pak pronáší: *„Já jsem robot a roboty Ježíšek nemá rád, tak mne musíte rozebrat.“* Na to kluci nijak nereagují. Daník se zapojuje do hry a chce do domečku přidat bazén. To mu ale chlapci zakazují a Jarda striktně říká: *„Nedávej ho tam, nebo nehraješ. To by robot zrezl.“* Daník je posmutnělý, a tak si zase jen popojíždí s autíčkem vedle stavby a u toho chlapce

pozoruje. Jarda si prohlíží své autíčko, obrací ho a zkouší jeho kola. Martínek to vidí a říká mu: *„Já bych k letadlu taky potřeboval nějaký kola.“* Daník to slyší a přispěchá s nápadem: *„Já tě budu vozit, já je na přívěsu mám.“* Martínek na nabídku nereaguje. Jarda si dál prohlíží své auto a přindává na něj další součástky. Během hry si Jarda s Martínkem hodně povídá. Daníkovi se nedaří plně se do hry včlenit, a tak bere své autíčko a zkouší s ním parkovat pod prostorem lego domku. Když se mu to povede, zkouší i další místa, kam se s autíčkem vejde a kam už ne. Jarda si za auto přidělává nový přívěs. Auto zkouší a popojíždí s ním kolem sebe. Po chvilkách ale hra ustává a kluci řeší buď obsah a děj hry nebo i úplně jiné věci. Hra není plynulá a jasná. Rychle se obsah proměňuje, Jarda si například s panáčkem z lega začíná hrát na robota a říká: *„To je robot a vyhledává všechno na Měsíci.“* Martínek parkuje letadlo na vrcholu stavby a Daník si hraje na to, že jeho panáček je zombík. Kluci si v tuto chvíli hrají sice spolu v rámci jedné stavby, ale každý jiným způsobem. Pak Martínek s letadlem vzlétá. To napodobuje Jarda a jeho auto také vzlétá. Daník je pozoruje a pak se za nimi vyjíždí se svým autíčkem. Jede po koberci a snaží se je dostihnout. Pak si sám popojíždí po koberci. Martínek začne během letu hlásit: *„Mayday, mayday, spadlo mi jedno kolo.“* Daník se pravděpodobně inspiruje nehodou a hlásí, že boural se svým autem. Martínek mu tedy letí na pomoc. Pomocí háků z letadla ho zavěšuje a letí s ním až k domečku z lega, kde ho vysazuje. Tím hra končí a kluci se uchylují k jiným hračkám nebo aktivitám.

Rozhovor: *Na co jste si hráli?* Martínek: Na rodinu. *Na rodinu?* Jarda: Na mimozemskou. *A koho hrál Jarda?* Martínek: Robota. *Martínek?* Martínek: Pejska. On seděl tady v letadle. *A koho hrál Daník?* Martínek: Panáka. *A nehráli jste si na Vánoce?* Jarda: Hráli, ale Vánoce jsou přeci rodina. *Hrají tuhle hru holky?* No… ne. *Kluci?* Jo.

4. Hra s panenkami Barbie, Barbie autem a domečkem – Chlapci

Počet dětí: 4

Pohlaví dětí: chlapci (Jarda, Davídek, Kája, Martínek)

Věk dětí: Jarda – 6 let 1 měsíc, Davídek – 5 let 5 měsíců, Kája – 4 roky 11 měsíců, Martínek – 6 let 5 měsíců

Využité hračky a materiály: Barbie panenky, Barbie auto, plastový dům, herní doplňky k Barbie panenkám

Využitý prostor ke hře: hra s panenkami na místě, přejezd s autem přes hernu

Jak dlouho hra trvá: 15 minut
Kdo začíná hru: Jarda
Kdo končí hru: učitelka, jelikož končí čas volné hry
Kdo řídí hru: Martínek, Jarda
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: kooperativní – úkolová

Vlastní popis hry: Jarda si bere ze šuplíku panenku Barbie a k tomu si bere z poličky Barbie auto a plastový dům. Martínek se přidává a podává Jardovi další panenky. To vidí Kája a ptá se, jestli si s nimi může také hrát. Jarda mu odpovídá: *„Jo, ale musíš si vzít panenku.“* Kája si tedy jednu panenku vybírá. Jednu si bere automaticky i Davídek. Láďa jim ale vjíždí s autem do místa, kde chtějí kluci provozovat hru. Jarda ho okřikuje a říká ostatním herním partnerům: *„Pojďte si hrát jinam.“* Odchází do klidnější části herny a berou s sebou všechny věci, které si ke hře připravili. Jarda ještě odbíhá pro plastový domeček. Domeček společně rozkládají. Jarda ostatním oznamuje: *„Já jsem baletka.“* Ukazuje u toho na panenky šaty, aby vysvětlil, proč právě baletka. Davídek zkoumá plastový domeček a jeho funkce. Jarda ho vidí v domečku a říká prostřednictvím panenky: *„Ahoj sestro. Jaké to bylo? Bylo to hambatý?“* (ze situace není jasné, na co se ptá). Martínek se směje a reaguje na to slovy: *„Ona je celá nahatá“* (jeho jediná panenka není oblečená). Jarda pak ostatním oznamuje, že už je večer a že mají tedy spát. Po chvilce všechny panenky zase vstávají a Kája všem oznamuje: *„Musím jet na tancování.“* Martínek už má ale svou panenku usazenou v autě a Kája se ho tedy ptá, jestli může jet s ním. Martínek je proti. Také Jarda pronáší, že jede na balet. Na to Martínek reaguje: *„Vždyť já už tu na tebe čekám.“* Společně poodjíždějí s autem pryč. Pak je vyndávají. Kája s Davídkem se na ně dívají, češou své panenky nebo si prohlíží domeček. Kluci s autem přijíždí ke gauči a Jarda volá: *„Tady je balet.“* S panenkami se uchylují do kouta. S panenkami poskakují, tancují a dělají s nimi provazy. Martínek po chvilce sundává panence blůzu a zkoumá její prsa. Komentuje to slovy: *„Jako že mám jenom béžovou podprsenku, jo.“* Jarda se připojuje a říká: *„Tak já mám taky béžové oblečení.“* Kája se mezitím věnuje panence a gumičkám. Ty panence nasazuje a omotává na ruce a na vlasy. Jarda a Martínek nandávají panenky zpět do auta se slovy: *„Jedeme.“* Kája několikrát hlásí: *„Moje musí do postele, protože si zlomila vaz.“* Davídek své panence odendává část ruky a straší s ní ostatní chlapce. Martínek si toho nevšímá a říká mu: *„Ahoj, mám pro tebe*

šaty.“ Pak oznamuje, že jde s panenkou do sprchy. Svléká ji a sprchuje ji a opět zkoumá její prsa. Kája ho pozoruje a říká: *„Prsa?“* Svléká své panence také šaty a vykřikuje: *„Dívejte se, jak má velký prsa. Dívejte se, jak je má vymakaný.“* Panenky posléze zase oblékají, upravují a češou. Martínek vytrhne Kájovi jeho panenku z ruky se slovy: *„Počkej, já ti ji učesám.“* Češe ji a u toho říká: *„Už vypadáš krásně.“* Jeden z chlapců se vzápětí ptá ostatních: *„Kdo chce jet s námi do Orlanda?“* Hlásí se všichni a soukají se do auta. Do kufru auta dávají všechny doplňky. Jarda před odjezdem ještě hledá hřeben. Martínek mu oznamuje: *„Hřeben už jsem tam dal.“* Jarda si ho najde a češe svou panenku. Martínek mezitím zavírá, sklízí dům a komentuje to slovy: *„Dům už je zamknutý.“* Ostatní chlapci ještě před cestou upravují panenkám vlasy. Davídek té své chce udělat culík, ale nedaří se mu to. Jde tedy za učitelkou a prosí ji o pomoc. Ta mu v prosbě vyhoví a dělá panence požadovaný účes. Když jsou chlapci s panenkami hotovi, berou všechny věci a stěhují se o kus dál na koberec. Místo, které si pro další hru vybrali, označují jako Orlando. Opět vše rozestavují se slovy: *„Už jsme tady.“* Jarda doplňuje: *„V překrásném Orlandu.“* Kája ale na nové místo ještě nedorazil a volá o pomoc, protože spadl do nějaké díry. Martínek to zpozoruje a volá: *„Rychle, má sestra.“* Spěchá ji i s panenkou zachránit. Po záchranné akci dávají všichni své panenky do domku. Připravují je ke spánku a sundávají jim šaty. Martínek svléká i panenky ostatních. Po krátké chvíli zase vstávají, snídají a připravují se na balet. Toto pořadí ale nedodržují striktně všichni. Například Davídek se po celou dobu hry zabývá víc samotným domkem, panenkou nebo chlapce jen pozoruje. Chlapci chtějí vyrazit na zmiňovaný balet, ale Martínek je zastavuje: *„Ne, ještě ne. Máte na mne počkat.“* Chlapci ale už poodcházejí s panenkami dál od domku a tam je znova češou. Jarda promlouvá ke své panence: *„Učesám tě tímhle hřebenem.“* Davídek si od něj pak hřeben také půjčuje. Martínek vidí, že se chlapci trošku vzdálili a oznamuje jim: *„Ta moje zatím počká doma.“* V tu chvíli přichází učitelka a oznamuje chlapcům, že mají začít uklízet, protože je konec hry. Chlapci jsou smutní a protestují, že si chtějí ještě pohrát. Pak ale začnou hračky uklízet na svá místa.

Rozhovor: *Na co jste si hráli?* Martínek: S panenkama. Na rodinu. *A vy jste byly kamarádky?* Martínek: Ne, sestry. *A hrají si s těmihle hračkami holky?* Jarda: Jo. *A kdo víc? Kluci nebo holky?* Jarda: Asi holky. Ale kluci taky. Kluci, které tohle baví, a nás to baví. Mne nejvíc baví, že je jako můžem převlíkat a dávat jim ty šaty. *A holky to hrají jinak?* Martínek: Jo, ty si k tomu neberou ten dům.

Den č. 9

Ve třídě je 7 dětí a vzápětí přicházejí další. Většina chlapců si kreslí nebo vybarvují omalovánky u stolku. Děvčata tancují v herně, hrají si s kartony nebo skládají dřevěné puzzlíky. Během druhé části volné hry převažuje hra s didaktickými hračkami, puzzlemi, autíčky a panenkami.

Opět jsem měla možnost pozorovat volnou hru i po svačince. Tři individuální hry chlapců (zejména u Tobíka) s autíčky jsem nestihla zaznamenat, protože jsem zrovna pozorovala hru s panenkami Barbie. Také jednu chlapeckou hru s panenkami Barbie jsem nestihla zaznamenat.

11. Hra s větším autíčkem, tahačem a malými autíčky – Chlapci

Počet dětí: 1

Pohlaví dětí: chlapec (Tobík)

Věk dětí: Tobík – 3 roky 6 měsíců

Využité hračky a materiály: plastové autíčko, autíčko tahače, 5 kovových autíček

Využitý prostor ke hře: hraje si na místě

Jak dlouho hra trvá: 5–10 minut

Kdo začíná hru: on sám

Kdo končí hru: on sám

Kdo řídí hru: on sám

Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné

Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Tobík si ke hře nejprve volí jednoduché plastové autíčko. Popojíždí s ním kolem sebe a občas se zastavuje a pozoruje dění kolem. U jízdy vydává zvuky auta. Tato hra ho brzy přestává bavit. Autíčko tedy uklízí a místo něj si z bedny vyndává autíčko tahače a tři kovová autíčka. Na přívěs tahače najíždí se třemi autíčky. Po nájezdu zvedá a zajišťuje zadní část nájezdu, aby autíčka nemohla vypadnout. S naloženým tahačem popojíždí po malé ploše. Ve druhé fázi hry zadní část nájezdu sklápí, aby autíčka mohla zase vyjet. Tento způsob hry opakuje stále do kola. Po chvíli si ale dělá hru o něco složitější. Zapojuje do ní další dvě kovová autíčka. Ta umisťuje na horní část přívěsu. Odtud padá nejprve jedno autíčko a posléze i druhé. Tobík to sám pro sebe komentuje slovy: *„Tohle mi taky padá.“* Nachází jim tedy místo dole mezi autíčky, která už jsou

v přívěsu. Když jsou auta naložena, popojíždí s tahačem o kousek dál, zastavuje ho a zase otevírá. Vyjíždí z něj jedním autíčkem a tahač objíždí, poté vyndává i další autíčko a říká u toho: *„Ještě tohle vyzkouším. To jsou bourací auta.“* (Komentáře hry nejsou určeny jiné osobě. Když se ho ptám na to, co říkal, tak mi to nechce zopakovat. Povídá si ale dál sám pro sebe, a to velmi potichu.) Po výjezdu aut simuluje jejich srážku. Všechny do sebe najíždějí. Poté opakuje zase celý proces hry s nakládáním a vykládáním aut. Ještě několikrát zkouší umístit auta i na horní část přívěsu, ale pokaždé zjistí, že to není stabilní místo a přendává je dolů. Po několika opakováních svou hru přerušuje a nandává si svářecké plastové brýle. S nasazenými brýlemi pokračuje dál ve hře. Vzorec hry se opakuje stále dokola. Po nějaké chvíli se začne zabývat koncem zdvihnuté rampy, díky které autíčka během jízdy nevypadnou. Prohlíží si ji dává ji dolu a zase nahoru. Ke hře si najednou lehá, sundává si brýle a jezdí s autíčkem vleže. Jízda se mu ale příliš nedaří, tak si zase sedá. Hra ho pravděpodobně přestává bavit, tak uklízí všechna autíčka zase zpět do bedny. Učitelka v tu chvíli stejně ohlašuje konec volné hry.

Rozhovor: *Na co sis hrál?* S autama. *A co je to velké auto?* To je auto, které vozí nová auta. *A cos měl na očích?* Brýle. *Proč?* Jen tak.

5. Hra s panenkami Barbie, Barbie autem a domkem – Chlapci
Počet dětí: 5
Pohlaví dětí: chlapci (Láďa, Martínek, Kája, Jarda, Daník)
Věk dětí: Láďa – 5 let 10 měsíců, Martínek – 6 let 5 měsíců, Kája – 4 roky 11 měsíců, Jarda – 6 let 1 měsíc, Daník – 5 let 2 měsíce
Využité hračky a materiály: panenky Barbie, Barbie auto, plastový domek, herní doplňky
Využitý prostor ke hře: střední část herny
Jak dlouho hra trvá: 10–15 minut
Kdo začíná hru: nelze jednoznačně určit
Kdo končí hru: učitelka, jelikož už je konec volné hry
Kdo řídí hru: Láďa a Martínek
Zásahy do hry ze strany učitelky: opakované, kvůli nevhodnému způsobu hry
Jaký typ hry: sdružující – manipulační

Popis vlastní hry: Chlapci si vyndávají ze skříňky panenky Barbie, každý si bere jednu pro sebe. Ke hře berou i Barbie auto a domek. Vše rozkládají u topení, kde si budou hrát. Hned od začátku hry se ale dohadují. Hru hodně narušuje Láďa. Martínek zase vystrkuje ze hry Jardu a sděluje mu, že on s nimi tentokrát nehraje. Jarda se ale brání: *„Hraju, protože mám stejnou hračku. A kdo má stejnou hračku, tak hraje spolu. Je to jako když si hrajem s legem, taky můžou hrát všichni.“* Kája mezitím připravuje panenku a auto k odjezdu a volá na ostatní: *„Jedem.“* Láďovi se to ale nelíbí a hned mu odpovídá: *„To ne, já jedu.“* Vyndává panenku z auta. Bere si tu svoji a odjíždí s autem pryč. Martínek to vidí, nelíbí se mu to a říká směrem k Láďovi: *„Ty nehraješ.“* Láďa: *„Hraju.“* Martínek: *„Já si vyndal ten dům.“* Láďa: *„Já auto.“* Martínek: *„Jen když nám dáš to auto, tak hraješ.“* Láďa s podmínkou ale nesouhlasí a dál si hraje podle svého. Martínek si ho přestává na nějakou dobu všímat a ukládá svoji panenku do postele. Pak ji vyndává. Jarda a Daník se zatím od hry Káji, Ládi a Martínka vzdálili. Hrají si s oblečky a panenkami o kousek dál. Po chvilce ostatním vysvětlují, že jsou panenky čarodějky a poletují s nimi po herně. (Tuto hru ale nemám bohužel možnost blíže sledovat.) Kája se dívá na to, jak si hraje Láďa s panenkou a ptá se ho: *„Ládí, nevyměníme si ji?“* Láďa: *„Ne, já mám hezkou.“* Kája: *„Já mám hezkou a koukají jí prsa.“* Dál už spolu diskusi nevedou a každý si nechává svojí panenku. Martínek zatím odjel s autíčkem do prostoru herny. Jezdí s autem rychle a u toho křičí: *„Turbo-šnek.“* Láďa zkouší funkce domku a Kája sedí opodál a příliš se hry neúčastní. Když se společně sejdou zase u domku, Láďa zkouší chlapcům a jejich panenkám rozdat role. Kájovi říká: *„Ty budeš učitelka, jo.“* Martínek: *„Ne, to je máma.“* Vzápětí každý říká jiné své představy o postavě své panenky a sdělují i jaký je její věk. Kája například sděluje: *„Já jsem baletka.“* Na jednotném tématu hry se ale nedomlouvají. Martínek pak zase jezdí s panenkou v autě po herně. Jeho jízda je dost divoká. Z auta odpadává jedno kolo. Zkouší ho nasadit, ale vypadá to, že je ulomené. S autem tedy jede až k domku a tam ho nechává stát. Hra se stává čím dál víc chaotickou a dezorganizovanou, každý chlapec si hraje s panenkou jinak. Jarda se zkouší ke hře znovu připojit, a tak říká Martínkovi: *„Ahoj, sestro.“* Martínek mu odpovídá: *„Ahoj, sestro.“* Jarda na něj dál hovoří a ptá se: *„Budeme si hrát na karneval? Já půjdu za princeznu a ty za modelku.“* Na dotaz se mu ale odpovědi nedostává. Kája mezitím donáší do domečku dinosaura se slovy: *„Hele, donesl jsem nám zvířátko.“* Ani tato informace není ale brána nijak zvlášť na zřetel. Kája si chce vzít tedy auto a volá na ostatní: *„Pojďte, už pojedeme.“* Martínek ho ale zastavuje: *„Karle, to auto už k nim nepatří, oni ho prodali.“* Kluci jdou ale přesto k autu a prohlížejí si rozbité kolo.

Zkouší ho nasadit a popojíždět s autem, i když kolo není připevněné. Láďa si bere auto sám pro sebe a jezdí s ním rychle po herně, i když je rozbité. V domku zůstává s panenkami Martínek a Jarda. Jarda svoji panenku dává do sprchy a sprchuje ji. To samé pak dělá s panenkou i Martínek a ptá se Jardy: *„Už si ta tvoje umyla prsa?“* Jarda: *„Jo. Musíme si umýt prsa.“* Daník, který se po celou dobu hře chlapců straní, nasazuje svoji panenku na plastové velké auto a takto s ní jezdí. Pak Jarda nadhazuje, že by měli s panenkami jet zase do Orlanda. Martínek s tím souhlasí. V tu chvíli se ale začínají kluci prát u dveří domku. Strkají do nich z obou stran a pronášejí u toho: *„Sezame, otevři se.“* Martínek svou panenku svléká a křičí u toho: *„Jé, ta je pěkná.“* Panenku vyhazuje do vzduchu. S panenkami hází i další chlapci. Učitelka ke konci hry opakovaně zasahuje a vysvětluje chlapcům, že takto si s panenkami hrát nemají, že je mohou poničit. Kluci jsou ale rozjaření a příliš neposlouchají. Během hry se zvyšuje hluk a jejich aktivita. Učitelka přichází ještě jednou a sděluje chlapcům, že už je konec volné hry.

Rozhovor: *Na co jste si dneska hráli?* Martínek: Jako včera. Daník: Na bourání… na bourání dveří. Kája: Já nevím. Jarda: Na čarodějky.

Den č. 10

Ve třídě je šest dětí a zanedlouho přicházejí další. Děti se převážně věnují kreslení, vybarvování, stavbě domků z molitanových bloků, hře s dřívky a panenkami.

6. Hra s panenkami Barbie a domkem – Chlapci
Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Daník)
Věk dětí: Daník – 5 let 2 měsíce
Využité hračky a materiály: panenka Barbie, plastový domek
Využitý prostor ke hře: hra na místě
Jak dlouho hra trvá: 5 minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Popis vlastní hry: Daník si bere domek z poličky a rozkládá ho na konci herny. Pokládá na koberec plastovou postel, která je součástí domku. Po této přípravě ještě zkouší funkce domečku. Pak bere panenku a oblečenou ji sprchuje. Pak se hra mění a Daník drží panenku za nohy a naráží a bouchá s její hlavou do domku. Po chvilce ji zkouší prostrčit okýnkem u domku. Nejprve mu to nejde. Různě ji nahýbá, aby se na druhou stranu prostrčila. Používá u toho sílu. Ke konci se mu zasekává v okně její hlava, i tu ale nakonec pomocí kroucení a tahu dostává na druhou stranu domku. Přichází k ostatním panenkám a ke hře si bere ještě jednu svlečenou. Svléká i tu první. Zkouší hýbat s rukama, které jsou k tělu panenky přidělány kloubem. Zkoumá pohyblivost jednotlivých částí těla. U hry si něco sám pro sebe potichu povídá. Průběžně se během hry zastavuje a pozoruje dění kolem sebe. Ke konci hry začne bít jednu panenkou tou druhou, pak je odkládá. Jde k šuplíku se slovy: *„Jdu pro jídlo.“* Do pytlíku si nandává různé potraviny a opět to pro sebe komentuje. S pytlíkem se ale k domečku nevrací a odchází s ním pozorovat hru jiných dětí. Panenky zůstávají v domku. Svou hru opouští a už se k ní nevrací.

Rozhovor: *Daníku, na co sis hrál?* Už nevím (ptám se ho s odstupem času, protože po hře se hned začlenil do hry jiné). *Hrál sis s těmi panenkami na něco?* Už nevím.

7. Hra s panenkami Barbie, Barbie autem a domkem – Chlapci
Počet dětí: 2
Pohlaví dětí: chlapci (Kája, Davídek)
Věk dětí: Kája – 4 roky 11 měsíců, Davídek – 5 let 5 měsíců
Využité hračky a materiály: panenka Barbie, plastový domek, Barbie auto, herní doplňky
Využitý prostor ke hře: hra na místě plus kuchyňka
Jak dlouho hra trvá: 10 minut
Kdo začíná hru: Kája
Kdo končí hru: oba
Kdo řídí hru: Kája
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: sdružující – úkolová

Popis vlastní hry: Kája si bere jednu z panenek Barbie a volá na Daníka, který si s panenkami hrál před chvilkou: *„Daní, pojď si hrát s panenkama.“* Daník ale nereaguje

a hraje si s potravinami. Svou panenku Kája svléká se slovy: *„Kamarádko, jdeme do postele.“* Panenku pokládá na plastovou postel a svlečené oblečení uklízí do poliček a skříněk. U toho si sám pro sebe potichu povídá, rozmlouvá za panenku a komentuje hru. Ke hře si bere i další panenky, které jsou svlečené. Znova hlásí: *„Už je čas, pojďte spát.“* Potom bere jednu z panenek a odchází s ní ke kuchyňce, sundává dřez a hází ji do vzniklé díry. To samé opakuje i s dalšími panenkami. Pak mu v domku zůstávají jen dvě, se kterými si dál hraje a rozmlouvá za ně: *„Ty, kde je….?“* Druhá panenka: *„Já nevím, někam zmizela.“* Pak tyto zbývající panenky obléká. V tu chvíli přichází Davídek a ptá se: *„Můžu si s tebou hrát?“* Kája odpovídá: *„Jo, ale musíš mít tuhle, protože ostatní jsou pryč. Ona je tam dala. Ona je zlá.“* Davídek na podmínky hry přistupuje. Zvoní u domku na pomyslný zvonek. Kája obléká svou panenku a reaguje na to slovy: *„Ona ještě nemůže hrát, protože se ještě obléká.“* Davídek ale nečeká a místo toho začne dávat do domku dírou ve dveřích malé žabky, které patří k jiné hře. Kája si je na druhé straně dveří bere a děkuje za ně. Pak pokračuje v oblékání a nandává panence na ruce také gumičky. Davídek pozoruje hry ostatních dětí. Často tak svoji vlastní hru přerušuje. Když se vrací zpět ke své panence, jde s ní zase ke dveřím a říká: *„Ťukyťuk.“* Kája: *„Dále.“* Davídek s panenkou vchází do domku a bere si zpět žáby. Kája na to reaguje: *„Vždyť jsi mi je dala.“* Davídek: *„Ne, nikdy.“* Kája tedy sleduje, jak si je bere zpět, a poté dává svou panenku do auta. Popojíždí s ním, vyndává panenku a letí s ní ke kuchyňce. Z výpusti dřezu vyndává panenky. Davídek se mezitím snaží spravit kolo u auta, které odpadlo během včerejší hry s panenkami. Kolo nandává, protáčí a zkouší, jestli drží. Popojíždí s autem sem a tam. Kája se v tu chvíli vrací zpět s panenkami, které vyndal a pokládá je na zem. Davídek si ihned vyměňuje svou stávající panenku za jinou a říká: *„Už jsem hodná.“* Kája si také bere panenky, které donesl a vzájemně s nimi svádí souboj. Panenkami o sebe nějakou dobu bouchá, pak zapíná hudbu u auta a tančí se svojí panenkou. Dělá s ní ve vzduchu přemety. Davídek svou panenku usazuje do auta a popojíždí s ní pryč. Kája si nabírá všechny panenky zase do ruky a dává je na kuchyňku. Tam s nimi pokračuje v boji. Poté je schovává zpět do dřezu. V tom ale přichází Daník a začíná mu jeho hru kazit, protože chce také využívat díru ve dřezu. Zakazuje Kájovi, aby tam panenky dával. V tu chvíli se do konfliktu vkládá ještě Láďa, který na ně křičí, že ani jeden nebudou hrát. Dělá jim soudce a rozhodčího a snaží se určit, jak to bude. Kája se na ně za to zlobí a odchází říct učitelce, že je na něj Daník zlý. Po chvilce se vrací zpět, bere do náruče panenky a odnáší je do skříňky. Po úklidu se připojuje ke hře Daníka, který do díry dává dřívka.

Rozhovor: *Kájo, ty už si s panenkami nehraješ?* Ne. *Teď hraješ něco jiného?* Jo. *A na co sis předtím hrál?* S panenkami. Jedna byla zlá. *Jak to?* Dala pryč ty ostatní. *A kdo byla ta zlá?* Máma.

12. Hra s autíčkem – Chlapci

Počet dětí: 1
Pohlaví dětí: chlapec (Tobík)
Věk dětí: Tobík – 3 roky 6 měsíců
Využité hračky a materiály: plastové větší autíčko
Využitý prostor ke hře: hra na místě
Jak dlouho hra trvá: pár minut
Kdo začíná hru: on sám
Kdo končí hru: on sám
Kdo řídí hru: on sám
Zásahy do hry ze strany učitelky: žádné
Jaký typ hry: individuální – manipulační

Vlastní popis hry: Po několika minutách pozorování dětí odchází k hračkám a vybírá si ke hře plastové větší autíčko. Nejprve ho nosí v ruce a jde si s ním pro kapesník. Poté ho pokládá na koberec v herně a jezdí s ním kolem zdi. Drží ho za střechu oběma rukama. U jízdy dělá zvuky auta. Hru slovně nekomentuje. Průběžně autíčko zastavuje a pozoruje dění kolem sebe.

Rozhovor: *Tobíku, jak sis hrál?* S autem.

Příloha 4: Popis třídy a fotky autíček, panenek a herních doplňků

V zadní části herny jsou poličky a skříňky s hrami, stavebnicemi, dřevěnými prkýnky, panenkami Barbie, domečky pro panenky, autíčky aj. V rohu jsou umístěny molitanové bloky. Ve středu herny jsou bedny s autíčky, silnicemi a dalšími herními doplňky. Pak následují kočárky a kárky pro panenky, žehlicí prkno, sušáky, vysavač, kuchyňka a gauč, na kterém jsou posazeny panenky a plyšové hračky. Na druhé straně herny jsou u zdi postaveny kartony a koše s oblečením na panenky i na děti.

Autíček je v herně celá řada, jedná se o osobní automobily, náklaďáky, traktory aj. Převažují větší plastová auta a malá kovová nebo plastová autíčka, přičemž některá z nich jsou natahovací. Dále jsou dětem k dispozici autíčka z lega a autíčka s výměnnými nástavci. Vedle autíček si děti mohou hrát i s mašinkou nebo s letadly. Panenek je v herně také několik. Na gauči jich je posazeno 7, z toho je jedna panenka afroamerická, dvě panenky jsou chlapečci, dvě jsou holčičky a ostatní vypadají neutrálně. Jedna panenka je interaktivní a mluví, jedna má otvory k pití a vyprazdňování. Téměř všechny panenky jsou svlečené. Stejně tak je tomu i u panenek Barbie, které jsou zavřené ve skříňce. Ken u panenek Barbie není.

Příloha 5: Přehled kódů a jejich popis u her s autíčky

Jemná motorika: zaměřena na motoriku prstů.

1. Pozorování – Chlapci

Hraní si s autíčkem v ruce, hraní si se zdvihacím zařízením u autíčka, nasazování schůdků na autíčko, připojování přívěsu k autíčku, zvedání autíčka zdvihacím autíčkem.

2. Pozorování – Chlapci

Připojování přívěsu k autíčku, opravování autíčka vrtačkou a kleštěmi, nasazování korby na autíčko, usazování panáčka do autíčka, vyměňování nástavců na autíčku.

3. Pozorování – Chlapci

Připojování káry k autíčku, připevňování lega na plošinu káry, balancování s autíčkem, odendávání destičky z plošiny autíčka, nasazování schůdků na autíčko, připevňování lega na autíčko, přeskládání kostiček na autíčku, usazování panáčka do autíčka, vyndávání panáčka z autíčka, připevňování panáčka na vrchol autíčka.

4. Pozorování – Chlapci

Nakládání dřívek na korbu autíčka, vykládání dřívek z korby autíčka, přeskládávání dřívek na korbě autíčka, otáčení korby i s nákladem.

5. Pozorování – Chlapci

Vyměňování nástavců na autíčku, hraní si s autíčkem v ruce, vyklápění nákladu z korby autíčka.

6. Pozorování – Chlapci

Nakládání dílů silnice na korbu autíčka, vykládání dílů silnice z korby autíčka, stavění silnice z dílů, manipulace se silnicí.

7. Pozorování – Chlapci

Hraní si s autíčkem v ruce, pohybování s panáčkem v kabině autíčka, připojování lega na autíčko, vyndávání panáčka z autíčka, přetáčení panáčka ve vzduchu, bouchání s panáčky o sebe.

8. Pozorování – Chlapci

Natahování autíčka, skládání autíček vedle sebe na koberci, umisťování autíčka do bedýnky.

9. Pozorování – Chlapci

Sbírání autíček ze země do ruky, úprava kartonů představujících dráhu.

10. Pozorování – Chlapci

Zastrkování kolíku do kabiny autíčka.

11. Pozorování – Chlapci

Připojování lega na dům, vyndávání krabice z autíčka pomocí háku, pokládání krabice na dům, protáčení kol u autíčka, připojování lega na autíčko, připojování přívěsu k autíčku, zavěšování autíčka k letadlu pomocí háku, vysazování autíčka z háku letadla.

12. Pozorování – Chlapci

Najíždění autíčkem na přívěs jiného autíčka, zvedání nájezdu u autíčka, zajišťování nájezdu autíčka, sklápění nájezdu u autíčka, umisťování autíček na horní část přívěsu, umisťování autíček na spodní část přívěsu, vyjíždění s autíčkem z přívěsu, vyndávání autíček z přívěsu.

13. Pozorování – Chlapci

Hraní si s autíčkem v ruce.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Připojování přívěsu k autíčku, sundávání korby z autíčka, hraní si s připevňovacím zařízením na korbě.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Stavění kolejí z dílů, postrkování mašinky po kolejnici, připojování vagónů k mašince, odpojování vagónků od mašinky, přeskládávání kolejnic.

Hrubá motorika: pohyby týkající se celého těla, velkých svalových skupin.

1. Pozorování – Chlapci

Popojíždění s autíčkem, házení s autíčkem.

2. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, opravování autíčka nástroji, nandávání si brýlí a helmy, objíždění dětí s autíčkem, popojíždění s autíčkem.

3. Pozorování – Chlapci

Popojíždění s autíčkem, ježdění s autíčkem.

4. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, tlačení nákladu autíčkem, popojíždění s autíčkem, tlačení autíčka před sebou, odstrkování dřívek.

5. Pozorování – Chlapci

Házení s autíčkem, ježdění s autíčkem, popojíždění s autíčkem.

6. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, popojíždění s autíčkem, odstrkování silnice, posouvání silnice, odtahování autíčka.

7. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, popojíždění s autíčkem, přetáčení autíčka ve vzduchu, odhazování panáčka.

8. Pozorování – Chlapci

Pouštění autíček po koberci, létání s autíčkem, najíždění do sebe autíčky, odstrkování autíček, házení s autíčky.

9. Pozorování – Chlapci

Pokládání kartonů, najíždění s autíčkem na dráhu, najíždění do sebe autíčky, ježdění s autíčkem, posílání autíček na rampu, sbírání autíček po zemi, odstrkování herního partnera, házení s autíčkem, schovávání autíčka, spravování dráhy, udeření herního partnera, rvačka mezi herními partnery.

10. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, parkování s autíčkem, lehání si, zvedání se, tlačení autíčka před sebou.

11. Pozorování – Chlapci

Ježdění s autíčkem, popojíždění s autíčkem, parkování s autíčkem, létání s autíčkem.

12. Pozorování – Chlapci

Popojíždění s autíčkem, objíždění předmětu autíčkem, najíždění do sebe autíčky, lehání si, nandávání si brýlí, sundávání si brýlí, ježdění s autíčkem, sedání si.

13. Pozorování – Chlapci

Nošení autíčka, pokládání autíčka na zem, ježdění s autíčkem.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Popojíždění s autíčkem, závodění s autíčky, stoupání si, padání k zemi, přeskakování autíček, rozkopnutí autíček, sedání si na korbu autíčka, balancování na korbě autíčka, ježdění s autíčkem.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Ježdění s mašinkou, najíždění s mašinkou na dráhu.

Koordinace: vyvažování, nalézání rovnováhy, koordinace pohybů.

3. Pozorování – Chlapci

Balancování s lego stavbou na autíčku při jízdě. Přeskupování kostiček na stavbě, aby byla stabilnější.

4. Pozorování – Chlapci

Vyvažování dřívek. Balancování při jízdě s dřívky na korbě.

9. Pozorování – Chlapci

Vyvažování kartonů představujících silnici, které jsou umístěny na bednách.

11. Pozorování – Chlapci

Balancování při letu s letadlem, na jehož háku je zavěšené autíčko.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Balancování při sezení na střeše autíčka.

Vzájemná komunikace: komunikace, při které si děti odpovídají na otázky, sdělují si informace, které na sebe navazují.

2. Pozorování – Chlapci

Komunikace ohledně volby autíček, rozhovor týkající se hry.

4. Pozorování – Chlapci

Komunikace ohledně volby autíček, komunikace ohledně podoby hry.

5. Pozorování – Chlapci

Komunikace ohledně volby autíčka, rozhovor týkající se hry.

6. Pozorování – Chlapci

Komunikace ohledně podoby hry, komunikace ohledně volby autíčka.

7. Pozorování – Chlapci

Starost o jiné dítě – dotaz, co dítěti je.

8. Pozorování – Chlapci

Rozhovor o autíčkách, komunikace ohledně volby autíček, rozhovor týkající se hry.

9. Pozorování – Chlapci

Rozhovor o zařazení se do hry, rozhovor týkající se hry.

11. Pozorování – Chlapci

Rozhovor týkající se hry, navrhování a rozvíjení tématu hry, povídání si i o záležitostech mimo hru.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Rozhovor o zařazení se do hry, rozhovor týkající se hry.

Jednosměrná komunikace: tento typ komunikace se vyskytuje často společně s řízením hry. Jedná se o udílení příkazů, zákazů, oznamování skutečností nebo udílení rad. Slovní odpověď u tohoto typu komunikace nemusí být očekávaná.

2. Pozorování – Chlapci

Udílení zákazu, udílení rady, oznamování skutečností.

4. Pozorování – Chlapci

Výzva.

5. Pozorování – Chlapci

Upozornění, udílení zákazu, udílení příkazu, oznamování skutečnosti, udílení rady, žalování.

6. Pozorování – Chlapci

Oznamování skutečnosti, udílení zákazu, udílení příkazu.

8. Pozorování – Chlapci

Oznamování skutečnosti.

9. Pozorování – Chlapci

Výzva, oznamování skutečnosti, udílení zákazu, udílení příkazu, žalování.

11. Pozorování – Chlapci

Oznamování skutečnosti, udílení zákazu.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Ocenění, žalování, udílení zákazu, udílení příkazu, výzva.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Výzva, udílení zákazu, upozornění.

Slovní doprovod: hra či úkony s hračkou jsou slovně komentovány. Slova nejsou určena jinému hernímu partnerovi.

5. Pozorování – Chlapci

Komentování vlastních úkonů prováděných s autíčkem.

7. Pozorování – Chlapci

Tiché povídání si během hry.

12. Pozorování – Chlapci

Komentování hry s autíčkem, komentování autíček.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Komentování autíček a jejich vzhledu, komentování pravidel hry, komentování vlastních úkonů prováděných s autíčkem.

Zvukový doprovod: vydávání zvuků při hře s autíčky.

4. Pozorování – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s autíčkem.

5. Pozorování – Chlapci

Vydávání různých zvuků při popojíždění s autíčkem a vyklápění pomyslného nákladu z korby.

10. Pozorování – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s autíčkem.

12. Pozorování – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s autíčkem.

13. Pozorování – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s autíčkem.

Řešení problému: reakce na vzniklou situaci. Dítě se s ní snaží vyrovnat a vyvíjí různé strategie k dosažení vytyčeného konečného stavu.

3. Pozorování – Chlapci

Řešení stability: lego stavba opakovaně padá z plošiny autíčka, a tak hledá lepší místo, kde by lépe držela. Přeskupení lego součástek na autíčku, aby bylo autíčko a stavba stabilnější.

4. Pozorování – Chlapci

Řešení stability: dřívka naložené na korbě auta opakovaně padají, a tak mění způsob jejich skládání. Pro větší stabilitu je dává přes sebe cik-cak.

9. Pozorování – Chlapci

Řešení stability: kartony, které představují dráhu a jsou místěny na bednách opakovaně padají, a tak je upravuje a mění jejich místa, aby lépe držely.

12. Pozorování – Chlapci

Řešení stability: autíčka, která jsou umístěna na horní části přívěsu, opakovaně padají, a tak jim hledá stabilnější místo. Nalézá jim místo ve spodní části přívěsu.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Řešení pohybu v prostoru: s vlakovou soupravou nelze vytočit zatáčky, a tak ji v problémovém místě zmenšuje a za překážkou zase spojuje zpět. Později mění skladbu kolejnic, aby byla lépe průjezdná.

Symbolismus – autíčko: autíčko představuje ve hře něco jiného.

5. Pozorování – Chlapci

Autíčko traktoru představuje sekačku.

8. Pozorování – Chlapci

Nakládá autíčko do bedýnky a vydává ho za letadlo.

11. Pozorování – Chlapci

Autíčko vydává za letadlo.

Nápodoba: napodobování úkonů prováděných herním partnerem.

2. Pozorování – Chlapci

Napodobování opravy autíčka, napodobování výměny nástavců na autíčku.

4. Pozorování – Chlapci

Napodobování nakládání dřívek na autíčko.

5. Pozorování – Chlapci

Napodobování vyklápění pomyslného nákladu z autíčka.

11. Pozorování – Chlapci

Napodobování vzlétání letadla autíčkem, napodobování havárie s autíčkem.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Napodobování záměrných pádů v blízkosti autíčka, napodobování přeskakování autíček, napodobování zakopávání a pádů v blízkosti autíčka.

Koncentrace: zvýšené zaměření pozornosti na provádění úkonu s autíčkem.

3. Pozorování – Chlapci

Opatrná jízda s autíčkem, na kterém je lego stavba. Pozoruje ji a soustředí se, aby mu neupadla.

4. Pozorování – Chlapci

Opatrná stavba dřívek na korbu autíčka. Úkony provádí jednou rukou. Soustředí se, aby mu komín z dřívek neupadl. Opatrná jízda s autíčkem, na kterém jsou dřívka. Kontroluje si překážky v cestě. Soustředí se, aby mu komín z dřívek neupadl.

Konstrukce: sestavování, skládání.

3. Pozorování – Chlapci

Stavění z lega. Stavba je přidělána na autíčko.

4. Pozorování – Chlapci

Stavění komínu z dřívek. Stavba je na korbě autíčka.

6. Pozorování – Chlapci

Stavění silnice z kartonových dílů. Stavění silnice z plastových dílů.

9. Pozorování – Chlapci

Stavění dráhy z beden, dětského sušáku a velkých kartonů.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Stavění kolejí z dílů.

Mechanika: poznávání způsobu fungování mechanismů týkajících se autíčka.

11. Pozorování – Chlapci

Zkoumání otáčení a připevnění kol u autíčka.

12. Pozorování – Chlapci

Zkoumání nájezdové rampy, díky které autíčka najíždějí na autíčko tahače a po jejímž zvednutí z něj autíčka během jízdy nevypadnou.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Zkoumání mechanismu, díky kterému se připevňuje korba na autíčko.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Zkoumání magnetů, díky kterým se k sobě připevňují vagóny a mašinka.

Zaměření pozornosti k autíčku/mašince: prohlížení, bližší zkoumání hračky.

11. Pozorování – Chlapci

Prohlížení si autíčka a jeho kol.

12. Pozorování – Chlapci

Prohlížení si autíčka a jeho nájezdové rampy.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Prohlížení si autíčka a korby.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Prohlížení si magnetů na vagóncích a mašince.

Hodnocení autíčka: vzájemné porovnávání, hodnocení hraček.

2. Pozorování – Chlapci

Porovnávání náklaďáků, který je lepší.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Porovnávání podoby, vzhledu, velikosti náklaďáků.

Vytrvalost: opakované provádění úkonu při hře s autíčkem i přes prvotní neúspěch.

3. Pozorování – Chlapci

Opakované připevňování lego stavby na autíčko po jejím pádu. Opakované přeskládání kostiček lego na stavbě po pádu stavby.

4. Pozorování – Chlapci

Opakované skládání dřívek na korbu autíčka po jejich pádu.

9. Pozorování – Chlapci

Opakované pokládání kartonů na bedny a jejich úprava po jejich pádu.

Řízení hry: uplatňování dominance ve hře. Dítě prosazuje svůj způsob hry a očekává, že se mu ostatní podřídí.

2. Pozorování – Chlapci

Zakazování jízdy v původním směru, prosazování vykonávání vlastních úkonů s autíčkem, určování směru jízdy, vykonávání úkonů s autíčkem namísto herního partnera.

4. Pozorování – Chlapci

Dávání instrukcí ohledně výběru hračky.

5. Pozorování – Chlapci

Vykonávání úkonů s autíčkem namísto spoluhráče, určování směru jízdy, prosazování způsobu hry, prosazování vykonávání vlastních úkonů s autíčkem.

6. Pozorování – Chlapci

Dávání instrukcí ohledně výběru hračky, prosazování způsobu hry, zakazování jízdy v původním směru, přikazování vykonávání úkonů s autíčkem.

8. Pozorování – Chlapci

Prosazování způsobu hry, zakazování vykonávání úkonů s autíčkem.

9. Pozorování – Chlapci

Zakazování vykonávání úkonů s autíčkem, prosazování způsobu hry, zakazování jízdy v původním směru, určování směru jízdy, dávání instrukcí ohledně výběru hračky, vykonávání úkonů s autíčkem namísto herního partnera, vyloučení herního partnera ze hry, přijímaní nových herních partnerů.

11. Pozorování – Chlapci

Zakazování vykonávání úkonů.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Vykonávání úkonů s autíčkem namísto herního partnera, prosazování způsobu hry, dávání instrukcí ohledně výběru hračky.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Prosazování způsobu hry, zakazování jízdy v původním směru.

Podřizování se: vyhovění hernímu partnerovi. Uposlechnutí ho. Navazuje na Řízení hry.

2. Pozorování – Chlapci

Uposlechnutí zákazu, podřízení se vedení ze strany herního partnera.

5. Pozorování – Chlapci

Uposlechnutí zákazu, uposlechnutí příkazu, podřízení se vedení ze strany herního partnera.

6. Pozorování – Chlapci

Uposlechnutí příkazu, vyhovění způsobu hry herního partnera.

9. Pozorování – Chlapci

Uposlechnutí zákazu, čekání na svolení možnosti zapojit se do hry, omluva směřující k hernímu partnerovi plynoucí z obavy, podřízení se vedení ze strany herního partnera.

11. Pozorování – Chlapci

Uposlechnutí zákazu.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Vyhovění způsobu hry herního partnera.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Uposlechnutí zákazu.

Vymezování se: prosazování vlastního způsobu hry. Dítě se odmítá podřídit příkazům a zákazům. Navazuje na Řízení hry.

4. Pozorování – Chlapci

Odmítání příkazu, aby si vybral ke hře s autíčkem panáčka.

6. Pozorování – Chlapci

Odmítání přikázaného způsobu hry s autíčkem. Vyhrožuje, že pokud ho bude nutit, tak si s ním nebude hrát.

9. Pozorování – Chlapci

Vymezování se vůči dominanci herního partnera a jeho řízení hry, vymezování se žalováním.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Vymezování se vůči zásahu do hry ze strany jiného dítěte.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Vymezování se vůči zásahu do hry ze strany herního partnera (dívky). Herní partner hru opouští, když mu není vyhověno.

Konflikt: během hry s autíčky vzniká mezi dětmi spor. Během něho dochází často i k Vymezování se.

9. Pozorování – Chlapci

Jeden z hráčů se rozčiluje na ostatní kvůli způsobu jejich hry. Chce, aby ho poslouchali při určování směru jízdy a způsobu hry.

Herní partneři se přou kvůli vyčleňování jednoho z nich ze hry.

Herní partneři se přou kvůli nezáměrnému boření dráhy jedním z nich. Konflikt končí rvačkou.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Herní partneři se přou kvůli vykonání úkonu s autíčkem. Dívka chce přidat chlapci za autíčko přívěs.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Herní partneři se přou kvůli úkonu s mašinkou. Dívka se chce s její soupravou připojit za tu chlapcovu. Stavbu z kolejnic mu ničí, což vede k další rozepři. Stavbu přicházejí bourat i další dívky.

Vymezování pravidel: vzájemná domluva ohledně podoby nebo průběhu hry. Pokud jsou pravidla hry nastavována jen jedním hráčem, který očekává přizpůsobení se, je použit kód Řízení hry.

2. Pozorování – Chlapci

Domluva, že se chlapci budou střídat o autíčko (domluva se neuskutečnila).

6. Pozorování – Chlapci

Domlouvání se na výběru autíčka, vyjednávání způsobu hry (chlapci se nedomluvili).

8. Pozorování – Chlapci

Domlouvání se na výběru autíček, vyjednávání způsobu hry (chlapci se nedomluvili).

11. Pozorování – Chlapci

Domlouvání se na tématu hry (tématu se po krátkou dobu drží).

Spolupráce: kooperace při hře.

6. Pozorování – Chlapci

Spolupráce při konstrukci. Navazování na sebe dílčími úkony. Jeden chlapec dodává díly silnice a druhý ji staví. Po dokončení po ní společně jezdí.

11. Pozorování – Chlapci

Spolupráce při rozvíjení tématu hry. Navazování na sebe dílčími úkony. Jeden chlapec veze na autíčku krabici a druhý ji vyndává pomocí háku.

Spolupráce při rozvíjení způsobu hry. Jednomu chlapci se porouchalo autíčko, tak ho druhý přepravuje pomocí svého letadla.

Jednostranná spolupráce: jednostranné vyvinutí úsilí, pomoci.

4. Pozorování – Chlapci

Doprava dřívek pomocí autíčka chlapcům, kteří je využívají pro stavbu garáže. Ti nabízenou spolupráci ignorují.

10. Pozorování – Chlapci

Vyjádření přání, aby mělo letadlo kola a mohlo se po nich pohybovat. Herní partner nabízí, že ho bude vozit na přívěsu jeho autíčka. Nabízená spolupráce je ignorována.

Ochrana autíčka: ochraňování, bránění hračky.

6. Pozorování – Chlapci

Odtahování autíčka i silnice od dívky, která mu chce do hry zasahovat.

Role dítěte: v průběhu hry dítě vykonává úkony, které jsou pro danou roli charakteristické.

2. Pozorování – Chlapci

Páni opraváři – chlapci opravují svá autíčka pomocí plastové vrtačky a kleští. Jeden z chlapců si před vykonáním opravy nasazuje svářečské brýle a pracovní helmu.

Spokojenost s vlastním výkonem: kladné ohodnocení vlastní činnosti, výkonu.

3. Pozorování – Chlapci

Dává lego stavbu, která je umístěna na autíčku na výstavní skříňku. Tam děti umisťují stavby, o kterých se domnívají, že se jim povedly. (Později autíčko od stavby odděluje.)

4. Pozorování – Chlapci

Po stavbě 7 pater z dřívek, jež jsou umístěná na korbě auta, se chlapec chlubí se svým výkonem jinému chlapci.

Autíčko ke zmírnění osamocení: volba hry s autíčkem ve chvílích, kdy je dítě odstrčené nebo vyčleněné ze hry.

7. Pozorování – Chlapci

Uchýlení se do rohu třídy s autíčkem po tom, co byl chlapec vyloučen ze dvou dětských kolektivů. Autíčko drží v ruce, popojíždí s ním před sebou.

11. Pozorování – Chlapci

Uchýlení se k autíčku a hře s ním po tom, co se chlapci nepodařilo včlenit se do probíhající hry. S autíčkem popojíždí kolem sebe, zkouší s autíčkem parkovat.

Autíčko/doprovodná hračka k ventilaci emocí: hračka dítěti slouží jako „kanalizátor“ naštvání. Spjato také se vztekem a smutkem.

7. Pozorování – Chlapci

Chlapec je naštvaný, protože byl vyloučen z herních kolektivů. Během hry o sebe mlátí panáčky. Jednoho z nich odhazuje.

9. Pozorování – Chlapci

Chlapec je podrážděný, protože ho opustil herní partner, který vyměnil hru s ním za hru s kamarády. Během hry do sebe najíždí autíčky, bourá s nimi a převrací je. Pak je hází do krabice.

Hra s autíčkem jako herní vata: hra s autíčkem ve smyslu vyplnění mezičasu. Autíčko je známá, jistá a stabilní hračka, kterou si dítě vybírá, aby nesedělo s prázdnýma rukama. Hra je dočasná, než se dítě zabaví jiným způsobem. Typický je častý odklon pozornosti od hry. Hra není buď vůbec, nebo je jen málo rozvíjena.

1. Pozorování – Chlapci

Časté zastavování hry, pozorování ostatních dětí, hra je krátká. Hra končí, když přichází jeho kamarád.

3. Pozorování

Hra je krátká. Hra pro jednoho z chlapců končí, když si přicházejí hrát s jinými hračkami jeho kamarádi.

5. Pozorování – Chlapci

Hra jednoho z chlapců je krátká. Hra pro něj končí, když si přicházejí hrát s jinými hračkami jeho kamarádi.

7. Pozorování – Chlapci

Hra je krátká. Hra končí, když přichází jeho kamarád.

8. Pozorování – Chlapci

Hra je pro jednoho z chlapců krátká. Hra pro něj končí, když si přicházejí hrát s jinými hračkami jeho kamarádi.

11. Pozorování – Chlapci

Pozorování ostatních dětí. Chlapci se nepodařilo včlenit do hry, tak kolem dětí alespoň popojíždí.

13. Pozorování – Chlapci

Hra je krátká, časté zastavování hry.

Autíčko/mašinka jako centrální hračka: autíčko nebo mašinka je hlavní hračkou hry.

1. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

2. Pozorování – Chlapci

Chlapci se uchylují i ke hře s nářadím. Nejvíce úkonů je ale prováděno s autíčkem.

4. Pozorování – Chlapci

Chlapec se uchyluje i ke hře s dřívky. Nejvíce úkonů je ale prováděno s autíčkem.

5. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

6. Pozorování – Chlapci

Chlapci se během hry věnují i dílům silnice. Hra s nimi je ale podřízená hře s autíčkem.

7. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

8. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

9. Pozorování – Chlapci

Chlapci se během hry věnují i kartonům, které představují dráhu. Hra s nimi je ale podřízená hře s autíčkem.

10. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

12. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

13. Pozorování – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s autíčkem.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Hra je chvílemi hodně pohybová. Autíčko je i v těchto případech stěžejní hračkou.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Chlapec se během hry věnuje i dílům kolejnice. Hra s nimi je ale podřízená hře s mašinkou.

Rozšiřování hry: hra s autíčkem je rozšířena o další hračky, materiál, který je nadstavbový.

2. Pozorování – Chlapci

Plastová vrtačka a kleště, svářečské brýle, helma.

4. Pozorování – Chlapci

Dřívka.

6. Pozorování – Chlapci

Herní box, kartonové díly silnice, plastové díly silnice.

8. Pozorování – Chlapci

Bedýnka.

9. Pozorování – Chlapci

Velké bedny, velké kartony, dětský sušák.

12. Pozorování – Chlapci

Svářečské brýle.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Vagónky, díly kolejnice.

Stabilita autíčka/mašinky: ke hře si dítě volí na začátku určitý počet autíček/mašinek, který už během hry nemění. Nejčastěji připadá na jedno dítě jedno autíčko. Posuzováno u her, kde autíčko/mašinka představuje centrální hračku.

4. Pozorování – Chlapci

Každý z chlapců si na začátku volí autíčko, které si ponechává po zbytek hry.

5. Pozorování – Chlapci

Každý z chlapců si na začátku volí autíčko, které si ponechává po zbytek hry.

6. Pozorování – Chlapci

Každý z chlapců si na začátku volí autíčko, které si ponechává po zbytek hry.

7. Pozorování – Chlapci

Chlapec si na začátku volí ke své hře dvě autíčka, které si ponechává po zbytek hry.

10. Pozorování – Chlapci

Chlapec si na začátku volí ke své hře dvě autíčka, které si ponechává po zbytek hry.

13. Pozorování – Chlapci

Chlapec si na začátku volí ke své hře dvě autíčka, které si ponechává po zbytek hry.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Chlapec si na začátku volí ke své hře dvě autíčka, která si ponechává po zbytek hry.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Děti si hrají se stejnou mašinkou. K ní libovolně přindávají další vagónky.

Variabilita autíček: výměna autíček, doplňování hry o další autíčka, nebo jejich odnímání. Posuzováno u her, kde autíčko/mašinka představuje centrální hračku.

1. Pozorování – Chlapci

Přidávání autíčka se zdvihací plošinou k tomu stávajícímu, přidávání záchranky ke stávajícím autíčkům.

2. Pozorování – Chlapci

Přidávání policejního autíčka k těm stávajícím, přidávání bagru ke stávajícím autíčkům, úklid nevyužívaných autíček.

8. Pozorování – Chlapci

Přidávání dalších 15–20 autíček do hry.

9. Pozorování – Chlapci

Výměna plastových autíček za zhruba 15 kovových.

12. Pozorování – Chlapci

Výměna plastového autíčka za tahač a 3 kovová autíčka, přidávání 2 kovových autíček k těm stávajícím.

Autíčko jako doplněk hry: autíčko nepředstavuje centrální hračku hry.

3. Pozorování – Chlapci

Hlavní nebo stejně významnou hračkou je lego stavebnice. Autíčku je pozornost věnována až druhotně.

11. Pozorování – Chlapci

Hlavní hračkou je lego stavebnice a lego letadlo. Autíčka z lega jsou doplňkovými hračkami.

Vykonávání přiléhavého úkonu dle druhu autíčka: prováděné úkony s autíčkem odpovídají druhu nebo typu autíčka, které je ve hře využito.

1. Pozorování – Chlapci

Zdvihacím autíčkem zvedá sanitku.

2. Pozorování – Chlapci

Chlapci si ke hře volí náklaďák a bagr. Jeden z nich pronáší, že je nedaleko stavba. Dále ale téma hry není rozvíjené.

Policejní autíčko má hlídat stavbu. Hra ale není rozvíjena.

3. Pozorování – Chlapci

Na káru autíčka připevňuje lego.

4. Pozorování – Chlapci

Na nákladní autíčka nakládají dřívka.

5. Pozorování – Chlapci

Z nákladních autíček s korbou a cisternou vysypávají a vyklápějí uhlí, beton a hlínu.

6. Pozorování – Chlapci

Na nákladní autíčka nakládají díly silnice.

7. Pozorování – Chlapci

S neutrálním autíčkem jen popojíždí.

8. Pozorování – Chlapci

Závodní kovová autíčka s natahovacím pohonem natahují a pouštějí. Chtějí s nimi hrát závody. Hra ale není dále rozvíjena.

9. Pozorování – Chlapci

Se závodními kovovými a plastovými autíčky (ale nejen s nimi) jezdí po postavené dráze a najíždějí s nimi na rampu.

10. Pozorování – Chlapci

S neutrálním autíčkem jezdí po herně.

11. Pozorování – Chlapci

Na přívěsu autíčka veze lego kostku. S neutrálním lego autíčkem jen popojíždí.

12. Pozorování – Chlapci

S neutrálním autíčkem jen popojíždí. Na autíčko tahače najíždí a vyjíždí s menšími autíčky.

13. Pozorování – Chlapci

S neutrálním autíčkem jezdí po herně.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

S mašinkami jezdí po postavených kolejích. Mašinky a vláčky k sobě připojuje a odpojuje je od sebe.

Vykonávání neobvyklého úkonu s autíčkem: s autíčkem jsou prováděny úkony, které pro něj nejsou specifické ani běžné. Autíčko dítě využívá libovolně, bez vázanosti na charakter hračky.

8. Pozorování – Chlapci

Autíčko je vydáváno za letadlo a létá s ním.

9. Pozorování – Chlapci

S autíčky během hry hází.

11. Pozorování – Chlapci

S autíčkem létá.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Padání vedle autíček. Děti dávají pozor, aby se jich během hry nedotkly. Přeskakování autíček. Opět vytváří překážku a nesmí se jich dotknout. Sezení a balancování na korbě autíčka.

Destruktivita: nešetrné zacházení s hračkou.

1. Pozorování – Chlapci

Házení autíčky při jejich úklidu.

5. Pozorování – Chlapci

Házení s autíčkem v rámci hry. Autíčko má představovat sekačku, která vybouchla.

7. Pozorování – Chlapci

Mlácení o sebe nebo o skříňku s panáčky, kteří představují herní doplněk k autíčku. Házení s panáčkem.

8. Pozorování – Chlapci

Najíždění autíčky do sebe. Bourání s autíčky. Házení autíčky při jejich úklidu.

9. Pozorování – Chlapci

Najíždění autíčky do sebe. Bourání s autíčky. Házení autíčky v rámci hry. Autíčka jsou házena na dráhu.

12. Pozorování – Chlapci

Najíždění autíčky do sebe. Bourání s autíčky.

1. Pozorování – Smíšená skupinka

Rozkopnutí seřazených autíček jiným dítětem, které se na chvilku stává herním partnerem. K rozkopnutí dochází během pohybové hry s autíčky.

2. Pozorování – Smíšená skupinka

Boření kolejí a vláčkové soupravy bývalým herním partnerem (dívkou). Následně se k ní přidávají další dívky.

Narušování chodu třídy: hra s autíčky má nepříznivý vliv i na další děti ve třídě.

9. Pozorování – Chlapci

Hra zabírá mnoho místa a je velmi hlučná, nebezpečná. Ostatní děti se hře straní. S autíčky hází a jedno zasahuje dívku, která stojí opodál, do hlavy.

Příloha 6: Přehled kódů a jejich popis u her s panenkami

Jemná motorika: zaměřena na motoriku prstů.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Převalování panenky v ruce, držení panenky v ruce.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Skládání oblečků, otevírání kufru od auta, skládání oblečků a dalších věcí do kufru auta, držení panenky v ruce, zavírání kufru, srovnávání šatů, zapínání šatů, posazování panenky do auta, připoutávání panenky, svlékání panenky, vyndávání panenky z auta, zasouvání auta prostřednictvím ruky panenky, vybalování věcí z kufru prostřednictvím ruky panenky, skládání věcí na stůl, česání panenky, podkládání vlasů rukou, uhlazování vlasů, mačkání čudlíků prostřednictvím ruky panenky.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Mačkání na bříško panenky.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Mačkání na bříško panenky.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Stavění z molitanových bloků, držení panenky v ruce.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Otevírání domečku pro panenky, zkoumání domečku (rozsvěcování a zhasínání světla, otevírání a zavírání dveří, otevírání a zavírání skříněk, otevírání a zavírání šuplíků a dveří, posouvání postele), roztahování rukou panenky, roztahování nohou panenky, posazování panenky do provazu, umisťování panenky do sprchy, sprchování panenky.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Rozkládání sušáků, stavění panenky na hlavu, přetáčení panenky, oblékání panenky, pokládání panenky do kočárku, vyndávání panenky z kočárku, vytváření pelíšku z kartonů.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Protáčení ručiček kolem osy, protáčení nohou kolem osy, otáčení hlavou panenky. Dloubání panenky do hlavy, břicha a hrudníku. Nandávání panenky na nohu.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Přetáčení panenky ve vzduchu.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Otevírání domečku pro panenky, zkoumání domečku (rozsvěcování a zhasínání světla, otevírání a zavírání dveří, otevírání a zavírání skříněk, otevírání a zavírání šuplíků a dveří, posouvání postele), pokládání panenky do postele, vyndávání panenky z postele, usazování panenky do auta, vyndávání panenky z auta, česání panenky, tancování s panenkou, roztahování nohou panenky do provazu, svlékání panenky, osahávání těla panenky, nasazování gumičky na vlasy panenky, nasazování gumičky na ruku panenky, utrhnutí ruky panenky, umisťování panenky do sprchy, sprchování panenky, oblékání panenky, upravování šatů panenky, skládání věcí do kufru, zavírání domečku pro panenky, poklízení v domečku, upravování vlasů panenky, vytváření culíku na hlavě panenky, umisťování panenky do domku.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Otevírání domečku pro panenky, usazování panenky do auta, vyndávání panenky z auta, pokládání panenky do postele, vyndávání panenky z postele, oblékání panenky, zkoumání domečku (rozsvěcování a zhasínání světla, otevírání a zavírání dveří, otevírání a zavírání skříněk, otevírání a zavírání šuplíků a dveří, posouvání postele), nasazování kola u auta, umisťování panenky do sprchy, sprchování panenky, umisťování panenky na auto, svlékání panenky.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Otevírání domečku pro panenky, zkoumání domečku (rozsvěcování a zhasínání světla, otevírání a zavírání dveří, otevírání a zavírání skříněk, otevírání a zavírání šuplíků a dveří, posouvání postele), umisťování panenky do sprchy, sprchování panenky, bouchání s panenkou do domku, prostrkování panenky okýnkem, ohýbání částí těla panenky, svlékání panenky, roztahování rukou panenky, bouchání s panenkami o sebe.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Svlékání panenky, pokládání panenky do postele, uklízení oblečení do poliček a skříněk, sundávání dřezu z kuchyňky, oblékání panenky, vkládání žabek do domku pro panenky malým otvorem, nandávání gumičky na ruku panenky, sbírání žabek do ruky, usazování

panenky do auta, vyndávání panenky z auta, vyndávání panenky ze dřezu, nasazování kola u auta, bouchání s panenkami o sebe, mačkání čudlíků, tancování s panenkou, přetáčení panenky ve vzduchu, sbírání panenek do ruky.

Hrubá motorika: pohyby týkající se celého těla, velkých svalových skupin.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Houpání panenky, chování panenky, přemisťování panenky z ruky do ruky, chození s panenkou.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Pokládání panenky na zem, ježdění s autíčkem, parkování s autíčkem, kontrolování zranění na koleni, zasouvání autíčka pod stůl, přemisťování věcí ze země na stůl, sedání si, přidržování panenky mezi koleny, schovávání autíčka, chození s autíčkem.

3. Pozorování (Miminko) – Dívky

Mazlení se s panenkou, přikládání panenky k obličeji.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Chování panenky, houpání panenky, chození s panenkou.

5. Pozorování (Panenka holčička) – Dívky

Chození s panenkou, házení s panenkou, kopání do panenky. Zvedání panenky, chování panenky, houpání panenky.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Chování panenky, chození s panenkou, běhání s panenkou, stavění z molitanových bloků, lehání si na zem, pokládání panenky na zem.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Pokládání panenky na zem.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Rozkládání sušáků, přetáčení panenky, pokládání panenky do kočárku, ježdění s kočárkem, lehání si na zem, lezení po zemi, vyndávání panenky z kočárku, chování panenky, chození s panenkou, houpání panenky, pokládání kartonů.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Ježdění s panenkou, nandávání panenky na nohu, houpání s nohou, odstrkování chlapce.

2. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Ježdění s kárkou, najíždění s kárkou do zdi.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Létání s panenkou, přetáčení panenky ve vzduchu, nalétávání s panenkou do věcí.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Přesouvání hraček, ježdění s autíčkem, poskakování s panenkami, vytrhnutí panenky z ruky, pobíhání s panenkou, chození s panenkou.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Ježdění s autíčkem, létání s panenkou, vzájemné postrkování se, házení s panenkou.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Narážení s panenkou do domku, bouchání s panenkami o sebe.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chození s panenkou, sundávání dřezu v kuchyňce, házení s panenkou, ježdění s autíčkem, létání s panenkou, vyndávání panenky z výpusti dřezu, bouchání s panenkami o sebe, přetáčení panenky ve vzduchu, přendávání a pokládání panenky, schovávání panenky.

Koordinace: vyvažování, nalézání rovnováhy, koordinace pohybů.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Balancování s posazenou panenkou na noze.

Vzájemná komunikace: komunikace, při které si děti odpovídají na otázky, sdělují si informace, které na sebe navazují. Patří sem i vedení rozhovoru za panenky.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Povídání si o záležitostech mimo hru, domlouvání se na zahájení hry, rozhovor o zařazení se do hry.

7. Pozorování (Miminko) – Dívky

Rozhovor týkající se hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Rozhovor týkající se hry, navrhování a rozvíjení tématu hry, diskuse o průběhu hry vedoucí ke kompromisu, domlouvání se na tématu hry.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Rozhovor o zařazení se do hry, rozhovor týkající se hry, vedení rozhovoru za panenky, navrhování a rozvíjení tématu hry.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Rozhovor o zařazení se do hry, rozhovor o panenkách, navrhování tématu hry, vedení rozhovoru za panenky, rozhovor týkající se hry.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Rozhovor vedený za panenky, a to jedním chlapcem. Rozhovor o zařazení se do hry, rozvíjení tématu hry, rozhovor týkající se hry.

Jednosměrná komunikace: tento typ komunikace se vyskytuje často společně s řízením hry. Jedná se o udílení příkazů, zákazů, oznamování skutečností nebo udílení rad. Slovní odpověď u tohoto typu komunikace nemusí být očekávaná. Zároveň sem patří ale také kladení otázek, na které se dítěti nedostala odpověď. Dále i promluva za panenku.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Oznamování skutečnosti.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Upozornění.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Oznamování skutečnosti.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Kladení dotazu, oznamování skutečnosti, zdvořilostní fráze.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Oznamování skutečnosti, udílení příkazu.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Oznamování skutečnosti, udílení příkazu, udílení zákazu.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Udílení příkazu, oznamování skutečnosti, oznamování skutečnosti za panenku, kladení dotazu, výzva, udílení zákazu.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Oznamování skutečnosti, oznamování skutečnosti za panenku, kladení dotazu za panenku, pronášení hesla.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Výzva, promlouvání za panenku, oznamování skutečnosti, zdvořilostní fráze, oznamování skutečnosti za panenku.

Komunikace s panenkou: promlouvání k panence.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Konejšení panenky.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Oznamování skutečnosti panence.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chválení, hodnocení panenky. Oznamování skutečnosti panence.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Oznamování skutečnosti panenkám.

Slovní doprovod: hra či úkony s hračkou jsou slovně komentovány. Slova nejsou určena jinému hernímu partnerovi.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Komentování vlastních úkonů.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Komentování panenky, komentování vlastních úkonů prováděných s panenkou.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Komentování panenky.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Komentování jízdy s autíčkem, komentování panenky.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Tiché povídání si během hry, komentování vlastních úkonů.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Tiché povídání si během hry, komentování hry s panenkou.

Zvukový doprovod: vydávání zvuků při hře s panenkou.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s panenkou, která představuje autíčko.

2. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Vydávání zvuků auta při popojíždění s panenkou v kárce, která představuje autíčko.

Řešení problému: reakce na vzniklou situaci. Dítě se s ní snaží vyrovnat a vyvíjí různé strategie k dosažení vytyčeného konečného stavu.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Panence nejdou rozčesat zamotané vlasy. Dívka tedy postupuje při rozčesávání pomalu a vypomáhá si druhou rukou, kterou vlasy uvolňuje a přidržuje. Pod vlasy vkládá ruku, aby jí šlo česání lépe.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapec se pokouší prostrčit panenku oknem domečku. To je ale příliš malé. A tak chlapec využívá síly, ale i pohyblivosti kloubů panenky a pomalu ji prostrkává na druhou stranu. Panenku různě natáčí a ohýbá.

Symbolismus – panenka: panenka představuje ve hře něco jiného.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Panenka představuje autíčko.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Panenka představuje bojovníka.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Panenky představují čarodějky.

Nápodoba: napodobování úkonů prováděných herním partnerem.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Napodobování stavění panenky na hlavu.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Napodobování protáčení rukou, nohou a hlavy panenky. Napodobování jízdy s panenkou, která má představovat autíčko, po gauči.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Napodobování vnímání nahoty panenky. Jeden z chlapců o své prohlašuje, že má béžovou podprsenku. Druhý chlapec se přidává, že jeho má také béžové oblečení.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Napodobování způsobu sprchování panenky. Napodobování mytí prsou panenky.

Koncentrace: zvýšené zaměření pozornosti na provádění úkonu s panenkou.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Soustředí se na rozčesávání vlasů panenky.

Konstrukce: sestavování, skládání.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Stavění z molitanových bloků. Panenka je bloky obestavována.

Mechanika: poznávání způsobu fungování mechanismů týkajících se panenky.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Zkoumání pohyblivosti končetin panenky. Zkoumání jejich připevnění k tělu.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Zkoumání otáčení končetin a hlavy panenky. Zkoumání jejich připevnění k tělu.

Zkoumání otvoru, díky kterému panenka vylučuje podané tekutiny.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Zkoumání pohyblivosti končetin panenky. Zkoumání jejich připevnění k tělu.

Zaměření pozornosti k panence/herním doplňkům: prohlížení, bližší zkoumání hračky.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Prohlížení si panenky a jejího oblečení. Prohlížení si a porovnávání panenek, které jsou k dispozici. Prohlíží si jejich obličeje, vlasy a oblečení.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Prohlížení si domku pro Barbie. Prohlížení si dílčích částí a zkoumání jejich funkcí. Prohlížení si nahé panenky. Prohlížení si částí těla panenky, a to i při provedení pohybu rukama, nohama.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Prohlížení si částí těla panenky a zkoušení jejich měkkosti/tvrdosti. Prohlížení si otvoru, kterým panenka vylučuje podané tekutiny. Zkoumání těla panenky poté, co jí přetočil všechny končetiny a hlavu.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Prohlížení si domku pro Barbie. Prohlížení si dílčích částí a zkoumání jejich funkcí. Prohlížení si nahé panenky, pozornost zaměřena obzvlášť na prsa.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Prohlížení si domku pro Barbie. Prohlížení si dílčích částí a zkoumání jejich funkcí. Prohlížení si rozbitého autíčka a odpadlého kola. Prohlížení si nahé panenky, pozornost zaměřena obzvlášť na prsa.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Prohlížení si domku pro Barbie. Prohlížení si dílčích částí a zkoumání jejich funkcí. Prohlížení si částí těla panenky, a to i při provedení pohybu rukama, nohama.

Hodnocení panenky: vzájemné porovnávání, hodnocení hraček.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Hodnocení vzhledu (krásy) nahé panenky.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Hodnocení těla (prsou) panenky, hodnocení vzhledu (krásy) panenky.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Hodnocení vzhledu (krásy) panenky, hodnocení vzhledu (krásy) nahého těla panenky.

Vytrvalost: opakované provádění úkonu při hře s panenkou i přes prvotní neúspěch.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Opakovaný pokus připoutat panenku v autě bezpečnostním pásem. Vytrvalé česání vlasů panenky i přes jejich počáteční zacuchání.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Opakovaný pokus vytvořit panence na hlavě culík.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Opakovaný pokus prostrčit panenku oknem domečku pro panenky.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Opakovaný pokus opravit odpadlé kolo u autíčka pro panenky.

Řízení hry: uplatňování dominance ve hře. Dítě prosazuje svůj způsob hry a očekává, že se mu ostatní podřídí.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dávání instrukcí ohledně zapojení se do hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Prosazování způsobu hry.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Dávání příkazu k vykonání úkonu s panenkou (umytí panenky mopem).

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Dávání instrukcí ohledně zapojení se do hry, prosazování způsobu hry, zakazování vykonání úkonu s panenkou (nasednutí do autíčka, vzdálení se panenek od domečku), vykonávání úkonu s panenkou namísto herního partnera.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Vylučování herního partnera ze hry, prosazování způsobu hry, zakazování vykonání úkonu s panenkou (nasednutí do autíčka), dávání instrukcí ohledně zapojení se do hry. Boj o moc mezi herními partnery.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Dávání instrukcí ohledně zapojení se do hry a výběru hračky.

Podřizování se: vyhovění hernímu partnerovi. Uposlechnutí ho. Navazuje na Řízení hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Vyhovění způsobu hry herního partnera.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Uposlechnutí instrukcí herního partnera, vyhovění způsobu hry herního partnera, uposlechnutí zákazu, podřízení se vedení ze strany herního partnera.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Uposlechnutí instrukcí herního partnera.

Vymezování se: prosazování vlastního způsobu hry. Dítě se odmítá podřídit příkazům a zákazům. Navazuje na Řízení hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka poupravuje scénář hry.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Vymezování se vůči dominanci herního partnera, který ho chce ze hry vyřadit. Odmítání příkazu, aby opustil hru. Vymezování se vůči způsobu hry (přidělené roli panence, vykonávání vyřčených úkonů).

Konflikt: během hry s panenkami vzniká mezi dětmi spor. Během něho dochází často i k Vymezování se.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapci se rozčilují na jednoho z nich, že narušuje hru.

Herní partneři se přou kvůli vyčleňování jednoho z nich ze hry.

Herní partneři se přou o autíčko pro panenku.
Herní partneři se přou kvůli vykonání úkonu s dveřmi u domečku pro panenky. Dohadují se, kdo je otevře.

Vymezování pravidel: vzájemná domluva ohledně podoby nebo průběhu hry. Pokud jsou pravidla hry nastavována jen jedním hráčem, který očekává přizpůsobení se, je použit kód Řízení hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Domlouvání se na dílčím tématu hry (následně se ho drží). Vyjednávání způsobu hry, které vede ke kompromisu.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Stanovování dílčího tématu hry (následně se ho drží).

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Vyjednávání rolí ve hře (nedomluvili se).

Spolupráce: kooperace při hře.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Spolupráce při konstrukci. Navazování na sebe dílčími úkony. Jedna dívka dodává molitanové bloky a druhá z nich staví ohrádku kolem panenky. Dívky si během hry vzájemně půjčují panenku a plyšáka. Hračky si donesly z domova.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívky společně vymezují prostor pro jejich hru. Spolupráce při rozvíjení tématu hry. Dívky diskutují o podobě hry a dochází ke kompromisu. Jedna dívka pro druhou vytváří pelech, protože je v roli psa.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Společná příprava hraček ke hře, společné stěhování hraček, společné stavění domečku pro panenky, spolupráce při rozvíjení tématu hry, společné balení a vybalování věcí při stěhování se na jiné místo. Spolupráce při rozvíjení způsobu hry. Jeden chlapec předstírá, že jeho panenka měla nehodu a druhý mu se svojí panenkou spěchá pomoci. Spolupráce při vypůjčování si jednoho hřebenu, kterým se panenky češou.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Společné stavění domečku pro panenky.

Ochrana panenky: ochraňování, bránění hračky.

5. Pozorování (Panenka že jeho panenka – holčička) – Dívky

Dívka spěchá k panence, která leží na zemi. Říká, že brečí. Chová ji a houpe. Panenku na zem odhodila jiná dívka a kopala do ní.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívky se vzájemně straší duchy. Jedna z nich spěchá k panence, která leží na zemi. Říká jí, že se nemusí bát. Bere ji do náruče a chvíli ji takto drží.

Dívky se opět straší duchy. Dívka přispěchá k jiné dívce, které panenku půjčila a bere si ji zpět. Drží ji v náručí.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Bránění panenky a odstrkování chlapce, kterému ji nechce půjčit.

Role dítěte: v průběhu hry dítě vykonává úkony, které jsou pro danou roli charakteristické.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Policejní pes, máma a dítě – jedna z dívek hraje psa. Válí se po zemi, leze po čtyřech, napodobuje psa a spí v pelíšku. Druhá dívka hraje mámu panenky. Panenku obléká, ukládá ji do kočárku, projíždí se s ní, chová ji a ukládá ji ke spánku.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Kamarádka – chlapec ze začátku hry mluví o panence jako o své kamarádce. Říká jí, že půjde do postele, a pak ukládá i další panenky.

Role panenky: panence je během hry přiřazena sociální role. S panenkou jsou prováděny úkony, které s přidělenou rolí souvisejí.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Panenka představuje dítě – miminko. Dívka panenku obléká, ukládá ji do kočárku, projíždí se s ní, chová ji a ukládá ji ke spánku.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Baletka – s panenkami jezdí na balet. V místě, které označují za balet, s panenkami poskakují, tancují a dělají cviky.

Sestra – panenky mezi sebou oslovují jako sestry. Panenky spolu vedou rozhovor, pomáhají si v nesnázích.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Sestra – panenky mezi sebou oslovují jako sestry. Panenky spolu vedou rozhovor.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Kamarádka – chlapec ze začátku hry mluví o panence jako o své kamarádce. Říká jí, že půjde do postele, a pak ukládá i další panenky.

Spokojenost s vlastním výkonem: kladné ohodnocení vlastní činnosti, výkonu.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Po protočení končetin panenky a její hlavy ji vydává za autíčko. Svým výkonem se chlubí jinému chlapci.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapec bere hernímu partnerovi z rukou jeho panenku a rozčesává jí vlasy. Po učesání panenky je s výsledkem spokojen a o panence pronáší, že teď už vypadá krásně.

Panenka ke zmírnění osamocení: volba hry s panenkou ve chvílích, kdy je dítě odstrčené nebo vyčleněné ze hry.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka je vyloučena z kolektivu. Bere si do ruky panenku, chová ji na klíně a houpá ji.

Dívka je vyčleněna z kolektivu. S dětmi se pohádala a prala. Bere si panenku, chodí s ní a houpá ji.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka je vyloučena z kolektivu. Za nevhodné chování je napomínána dětmi i učitelkou. Bere si panenku, chová ji, tiskne ji k sobě, houpá ji a mačká jí na bříško, aby mluvila.

Dívka je vyloučena z kolektivu. Bere si panenku, chodí s ní po místnosti, tiskne ji k sobě a mačká jí na bříško, aby mluvila.

Panenka k ventilaci emocí: hračka dítěti slouží jako „kanalizátor“ naštvání. Spjato také se vztekem a smutkem.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Dívka je už několikátý den po sobě napomínána dětmi i učitelkou za nevhodný způsob hry. Je vyčleňována ze všech herních kolektivů. Občas strká do nějakého dítěte. Bere si panenku, a když zjišťuje, že nemluví, tak s ní hází o zem a kope do ní nohou.

Hra s panenkou jako herní vata: hra s panenkou ve smyslu vyplnění mezičasu. Panenka je známá, jistá a stabilní hračka, kterou si dítě vybírá, aby nesedělo s prázdnýma rukama.

Hra je dočasná, než se dítě zabaví jiným způsobem. Typický je častý odklon pozornosti od hry. Hra není buď vůbec, nebo je jen málo rozvíjena.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Hra je krátká, s panenkou pozoruje dění ve třídě, panenku vyměňuje za jinou hračku.

3. Pozorování (Miminko) – Dívky

Hra je krátká, s panenkou pozoruje dění ve třídě, panenku vyměňuje za jiný typ činnosti.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Hra je krátká, panenku vyměňuje za jiný typ činnosti, s panenkou pozoruje dění ve třídě.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Hra je krátká.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Panenka je sice součástí téměř celé hry, ale plná pozornost je jí věnována jen na začátku hry. Panenku vyměňuje za molitanové bloky. Původní hra končí, když se zapojuje do hry její kamarádka.

2. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Hra je krátká, kárku s panenkou vyměňuje za jiný typ činnosti.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Hra je krátká.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Hra je relativně krátká, časté zastavování hry a pozorování ostatních dětí, panenku vyměňuje za jinou hračku.

Panenka jako centrální hračka: panenka je hlavní hračkou hry.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

3. Pozorování (Miminko) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Dívka se během hry věnuje i domečku pro panenky. Hra s ním je ale podřízená hře s panenkou.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou. Chlapci se během hry věnují i domečku a autíčku pro panenky. Hra s nimi je ale podřízená hře s panenkou.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou. Chlapci se během hry věnují i domečku a autíčku pro panenky. Hra s nimi je ale podřízená hře s panenkou.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou. Chlapec se během hry věnuje i domečku pro panenky. Hra s ním je ale podřízená hře s panenkou.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Nejvíce úkonů je prováděno s panenkou. Chlapci se během hry věnují i domečku a autíčku pro panenky. Hra s nimi je ale podřízená hře s panenkou.

Rozšiřování hry: hra s panenkou je rozšířena o další hračky, materiál, který je nadstavbový.

2. Pozorování (Miminko) – Dívky

Barbie auto, herní doplňky (hřebínek, oblečení aj.).

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Domeček pro panenky.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dětské sušáky, oblečení pro panenku, kočárek, kartony.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Barbie auto, domeček pro panenky, herní doplňky (hřebínek, gumička, oblečení aj.).

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Barbie auto, domeček pro panenky, herní doplňky (oblečení), dinosaurus.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Barbie auto.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Domeček pro panenky, dřez v dětské kuchyňce, herní doplňky (oblečení, gumičky), plastové žabky, Barbie auto.

Stabilita panenky: ke hře si dítě volí na začátku určitý počet panenek, který už během hry nemění. Nejčastěji připadá na jedno dítě jedna panenka. Posuzováno u her, kde panenka představuje centrální hračku.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka si opakovaně během krátké chvíle vybírá stejnou panenku.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

Dívka si po prohlédnutí několika panenek vybírá jednu, kterou si ponechává po zbytek hry.

3. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka si vybírá jednu panenku, kterou si ponechává po zbytek hry.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka si vybírá jednu panenku, kterou si ponechává po zbytek hry.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Dívka si vybírá jednu panenku, kterou si ponechává po zbytek hry.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

Dívka si vybírá jednu panenku, kterou si ponechává po zbytek hry.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Dívka si bere panenku, kterou si nechává po zbytek hry.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Chlapci si vybírají na začátku hry panenky, které si nechávají po zbytek hry.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapec si bere jednu panenku, kterou si ponechává po zbytek hry.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapci si vybírají na začátku hry panenky, které si nechávají po zbytek hry.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Chlapci si vybírají na začátku hry panenky, které si nechávají po zbytek hry. Jeden z chlapců stojí o vzájemnou výměnu, ale není mu vyhověno.

Variabilita panenek: výměna panenek, doplňování hry o další panenky, nebo jejich odnímání. Posuzováno u her, kde panenka představuje centrální hračku.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Přidávání panenky k té stávající.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Rozšiřování hry o další panenky, výměna panenek.

Panenka jako doplněk hry: panenka nepředstavuje centrální hračku hry.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Panenka je hlavní hračkou jen chvilku. Hlavní hračkou se pak stávají molitanové bloky. Panence je pozornost věnována až druhotně.

2. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Hlavní hračkou je kárka pro panenku. Panence je věnována minimální pozornost.

Vykonávání přiléhavého úkonu dle druhu panenky: prováděné úkony s panenkou, odpovídají druhu a typu panenky, která je ve hře využita.

1. Pozorování (Miminko) – Dívky

Miminko houpe a chová.

2. Pozorování (Barbie) – Dívky

K panence Barbie si bere i autíčko a další herní doplňky. Panence upravuje šaty a vlasy, balí pro ni věci, se kterými pak manipuluje, jezdí s ní v autíčku.

3. Pozorování (Miminko) – Dívky

S miminkem se mazlí, tiskne si ji k obličeji.

4. Pozorování (Miminko) – Dívky

Miminku, které vydává zvuky, mačká na bříško, aby mluvilo. Miminko chová a houpe.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Jedna z dívek neutrální hadrovou panenku chová, houpe, konejší.

6. Pozorování (Miminko) – Dívky

Neutrální hadrovou panenku chová, konejší.

7. Pozorování (Barbie) – Dívky

K panence Barbie si bere i domeček. Pohybuje se s ní po domku a využívá komponent domečku (sprchování panenky). S panenkou provádí různé pohyby a cviky.

8. Pozorování (Miminko) – Dívky

Miminko obléká, ukládá ho do kočárku a pak ho zase vyndává, projíždí se s ním, chová ho, houpe ho, ukládá miminko ke spánku.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

K panenkám Barbie si berou i domeček a autíčko. Pohybují se s nimi po domku a využívají komponent domečku (ukládání panenek do postele, sprchování, snídání). Jezdí s panenkou v autíčku. Upravují panence vlasy a šaty, krášlí ji, provádí s ní různé pohyby a cviky, svlékají ji a oblékají. Panenkám balí věci, se kterými pak manipulují. S panenkou navštěvují kroužek a stěhují se s ní.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

K panenkám Barbie si berou i domeček a autíčko. Jezdí s panenkou v autíčku. Pohybují se s panenkami po domku a využívají komponent domečku (ukládání panenky, sprchování). Svlékají panenky.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

K panence Barbie si bere i domeček. Pohybuje se s panenkou po domku a využívá komponent domečku (sprchování panenky). Panenku svléká, provádí s ní různé pohyby.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

K panence Barbie si bere i domeček a autíčko. Pohybuje se s panenkou po domku a využívá komponent domečku (ukládání panenek do postele). Panenku Barbie svléká a obléká, krášlí. Jezdí s panenkou v autíčku. Provádí s ní různé pohyby a cviky.

Vykonávání neobvyklého úkonu s panenkou: s panenkou jsou prováděny úkony, které pro ni nejsou specifické ani běžné. Panenku dítě využívá libovolně, bez vázanosti na charakter hračky.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

S panenkou hází na zem a kope do ní nohou.

1. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Panenka je vydávána za autíčko a jezdí s ní.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Panenka je vydávána za bojovníka a létá s ní. Nalétává s ní do různých předmětů.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Panenky jsou vydávány za čarodějky a létají s nimi. S panenkami hází během hry.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

S hlavou panenky naráží a nalétává do domku.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

S panenkou létá.

Destruktivita: nešetrné zacházení s hračkou.

5. Pozorování (Panenka – holčička) – Dívky

Házení panenky na zem, kopání do panenky.

2. Pozorování (Miminko) – Chlapci

Bourání s kárkou, ve které je posazená panenka, do zdi.

3. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Bourání vystavených staveb a jiných předmětů hlavou panenky.

4. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Záměrné ulomení ruky panenky.

5. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Házení s panenkami do vzduchu. Často některá upadne.

6. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Narážení s hlavou panenky do domku. Ohýbání a lámání částí těla panenky, aby šla prostrčit oknem domečku. Mlácení panenkami o sebe.

7. Pozorování (Barbie) – Chlapci

Mlácení panenkami o sebe.

Narušování chodu třídy: hra s panenkami má nepříznivý vliv i na další děti ve třídě.

3. Pozorování (Miminko) – Chlapci

S panenkou nalétává do lego staveb, které si děti daly na výstavní místo. Děti se bouří a křičí na něj, aby toho nechal.

5. Pozorování – Chlapci

Jízda s autíčkem zabírá příliš mnoho místa. Hra s panenkami je příliš hlučná, nebezpečná. S panenkami hází do vzduchu a ostatní děti se hry straní.